

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 — —
Helyben házhó hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Aidélre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
APACZA N. B. SZ.

A szerkesztőség köziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, október 31.

A gyulai főgymnasium.

Örvendetes hirt veszünk Békésmegye székhelyéről. *Schlauch* bibornok fejedelmi adományára, a *Wenckheim* család példás bőkezűsége s *Gyula* város dicséretre méltó áldozatkészsége most már lehetővé teszik Békésmegye központjában egy új nagyhivatású kulturintézetnek, a gyulai kath. főgymnasiumnak felállítását.

A nagy magyar Alföldnek egy jelentékeny része, mely eddig nem bírt középiskolával, különös örömmel fog értesülni e hírről. Kulturális szempontból nagy haladást jelent ez az új kath. középiskola, de igen szép hazafias missió is vár erre a létesítendő intézetre, mert kétségkívül nagyban hozzá fog járulni az ezen vidéken lakó németek, románok és tótok magyarosodásához.

Schlauch bibornok pedig, aki egy évtized óta évenként jelentékeny összeggel fenntartja a szilágy-somlyói minorita algymnasiumot, két évvel ezelőtt püspöksége részéről 150.000 forinttal járult a debreczeni főgymnasium felállításához, ezen újabb adományával nagy áldozatot hozott a hazafias és vallásos nevelés szent ügyének.

*

Gyulai tudósítónk a gymnasium ügyének ez újabb fordulatáról a következőkben értesít bennünket:

Gyula, okt. 31.

Régi idők óhajta volt már az, hogy *Gyulan* egy katolikus főgymnasium létesíttessék,

mintán az alföld nagy területén egyetlen egy kath. gymnasium sincs, míg protestáns van négy is. A minden nemesre, jóra, szépre s vallása érdekében minden áldozatra kész gróf *Wenckheim Krisztina* ezen óhajnak és szükségnek akart eleget tenni, midőn a koronázási jubileumkor 50,000 frtot tett le a váradi káptalan kezéhez, mint alapítványt, egy Gyulan a Jézus társasági atyák vezetése alatt álló kath. főgymnasiumra. Ez az alapítvány ma már 70,000-re nőtte ki magát. Ugyanerre a célra adományozott a gróf *Wenckheim*-család egy 1600 □-öles területet a Kossuth-téren a rajta lévő magtár épülettel, melyet a miniszteri biztos alalmasnak talált a gymn. helyéül, melynek ma már 3500 frt ipartökéje van a káptalan kezelése alatt. *Vinkler József* cz. püspök, nagyprépostnak szintén van e célra 9000 frt alapítványa.

Ezen gymnasium létesítésének módjait tárgyalta hétfőn és kedden dr. *Lukács* György főispán elnöklete alatt *Finácsy* Ernő miniszteri kiküldött jelenlétében, egy bizottság.

Tárgyalás közben *Felser* Antal kanonok, mint a bibornok megbízottja kijelentette, hogy dr. *Schlauch Lőrincz*, bibornok-püspök a gyulai róm. kath. főgymnasium céljaira amennyiben a király, mint főkegyur hozzájárul a püspökség jövedelméből, évenként négyezer frtot ajánl fel (ami százezer forint tőkének felel meg.) Csak nemrég tette lehetővé ő Eminentiaja a debreczeni kath. gymnasium létesülését s most az egyház és a haza körüli érdemeinek hervadhatlan koszorújához ismét egy babért fűzött. S leirhatatlan hálára kötelezte Békés vármegye, de különösen Gyula város közönségét, mely olyan szerencsétlen volt eddig, hogy dacára nagy intelligenciájának, mint megye székhelye, nem volt képes fiait neveltetni kellőképpen, mert a hivatalnokoknak köztudomása silány javadalmazása miatt nem tellett arra, hogy más

városokban iskoláztassa. A városban a bibornok és a grófnő nemes tettét mindenki hálálkodva emlegeti. Eljének is az egyház és haza javára sokáig!

Gyula város a grófnő adományával egyidejűleg szintén elhatározta, hogy a mostani polgári iskola épületét, teljes felszerelését és évi 4300 frtot ajánl fel a gymnasium céljaira.

Most már dr. *Lukács* György főispán vezetése alatt, ki egész lelkesedéssel karolta fel ez ügyet, mozgalom indult meg arra, hogy a még szükséges összeget társadalmi uton, a békésmegyei *nagybirtokosok* és mások önkéntes adományaiból gyűjtsék össze. Még aztán hátra volna a tanügyi kormány hozzájárulása, amelyet méltán elvárnak, mert ha két lutheránus és egy kálvinista gymnasiumot részesít Békésmegyében állandó évi segélyben, akkor a katolikusoknak is megteheti ugyanazt, annál inkább, mert ez a gymnasium volna hivatva a Gyulától keletre eső nagy Lunkaság, s Bihar- és Aradmegyéknek Gyulához közel eső oláhok lakta vidékének magyar kulturális fejlődését is előmozdítani.

Az értekezlet lelkesedéssel fogadta e bőkezű ajánlatokat és különbség nélkül mellette volt a kath. főgymnasium létesítésének. Nagy visszatetszést szült az értekezlet tagjai között *Dombi* Lajos gyulai helv. v. lelkész türelmetlenséget eláruló felszólalása, melyvel ellene nyilatkozott a kath. gymn. felállításának s csak állami gymnasiumot kívánt. De *Bodoky* megyei főjegyző, *Berényi* izraelita vallású ügyvéd, vele szemben határozottan a kath. főgymnasium mellett érveltek s így *Dombi* ur felszólalása hatálytalan maradt.

Szívből kívánjuk, hogy a nagy szükséget pótoló intézmény minél előbb létesüljön.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Memento mori.

Irta: Vidosits Gyula.

Bármerre tekintünk, elénkbe tárul az enyészet képe. Egykor világsodája ép ugy belevés a mulandóság tengerébe, mint bármely jelentéktelen parány; — enyészet, feledés mindennek közös sorsa.

Mi is az ember?

Hódító hadvezér, ki országokat alázott meg s népek milliói felett győzedelmeskedvén, tette fejére a babért; — tudós, ki lángeszével esődálta ejtette az emberiséget s a tudomány szövétnékelvilágosította meg a néptömeg előtt a haladás útját; — a maezenás, ki olárokat emelt a művészetnek; — a durgazdag, kit selyem és pompa környezett még élt s míg hű élvezetekre százezreket pazarolt, felfuvalkodott göggel, nagyhangon szórta krajczárjait a jótékonyág oltárára; — a híres szépség, kinek kegyét epedve lesték, — ép ugy elenyésznek s megnyugosznak a közös anyaföldben, mint az utolsó koldus, kinek bölcsőjétől a sirig nem jutott más osztályrésztül, csak a szenvedés nyomor. Közös a sorsuk s időmultával mind csak: fuit — volt!

*

Ősz van, — sárgult leveleit hullatja a vén törzs; a levelek zörögnek lábaim alatt s azt zizegik: »gondolj a halálra!« A száradt levél elszakadt az ágtól s reá borul előbb elhalt kedvesére: a másik falevéltre és lomb susogásában, őszi verőfényben, szellő bugásában, madár énekében végtelen szomorú meséjét hallom enyészetnek, örökös halálnak. Lelkem elszáll a messze végtelenbe, fel a magas menybe, csillagok honába s mikor újra ide téved le a földre, síralomvölgyébe, úgy érzem, mintha egy eltűnő álom végét érné — s újra gondolkodom az enyészetről.

Az élet hasonló a folyóvízhez. Kicsiny a kezdete mindkettőnek; pályafutása közben gyarapszik s aztán lassan, tántorogva lépdel a sírhoz, hogy eltűnjék.

*

Halottak napja van!

A harangok mélabus kongása meghatja a szívet s a lelket megszállja a borongó érzelem. A temetők fényárban usznak, a kereszteken a koszorúk leveleit, virágait lengeti az őszi fuvallom. Megnépesül a hallottak csendes birodalma s özvegyek, árvák serege tolong a temetőben, siet ki-kí leróni a kegyelet adóját, szerettei perló hamvainak. Égető, fájó könnyek pergetnek végig a bus arcokon s buzgó fohások emel-

kednek a magasba, az örök Mindenség zsámlyához.

Kinek nincs szeretett halottja, akinek emléket feljűtsa a temetők ünnepén?

Mikor így a temetőben járok, elszorul a szívem s megjelennek képzeletemben azoknak alakjai, kiket egykor ugy szerettem.

Elbolyongok a néma hantok között s átérzem a sírhalmoknál fájdalom közt áhitatba merültek szenvedéseit.

Egy titkos érzet ugy vonz a pompa és diszben ragyogó nyugvóhelyektől azokhoz a jelentelen, sötét dombocskákhoz, melyekre nem jutott koszoru, melyeken nem világit senki s a néma rögöket nem áztatja köny, miknek békés lakói után nem eped fájó szív.

Egyszerű, zöld koszorúval ékített sírnál, pár szál vékony gyertya világa mellett imázik két kis gyermek; ártatlan lelkük mintha alant nyugvó édes anyjuk szellemével társalogna, arczukat a bágadt fény mintegy dícskörről övezi. A hűvös őszi szél meglebbenti kopott öltönyüket; a hideg megfagyasztja omló könyűiket. A keblükben dúló fájdalom visszatükröződik halvány szép arcukon. Jobb napokat is éltek, míg a kegyetlen végzet nem nyújtotta nekik az árvák keserű kenyerét. A kisebbik még nem tudja felfogni egész nagyságában a veszteséget, mely őket a szerető anya elhunytával érte; nem tudja még, hogy mennyi szeretet pihen a keskeny sír

A népszámlálási javaslat a bizottság előtt.

A képviselőház közgazdasági bizottsága Kovácsy Sándor helyettes elnöklésével tartott mai ülésében tárgyalás alá vette az 1900. évi népszámlálási törvényjavaslatot, melyet Rosenberg Gyula előadó tüzetesen ismertetett és elfogadásra ajánlott. Szinay Gyula, Hellai Ferencz, Szájbely Gyula és Lánzy Leó néhány megjegyzése és Hegedüs Sándor miniszter tüzetes felvilágosításai után a bizottság általánosságban egyhangúlag és egy szerkezeti módosítással részleteiben is elfogadta a törvényjavaslatot.

A kereskedelmi miniszternek a *vasárnapi munkaszünetéről* alkotott törvény alapján kibocsátott rendeletéről szóló jelentését tudomásul vette a bizottság.

Ezzel az ülés véget ért.

Fordul a világ.

„Középkori sötétség” bélyegét sütötte a liberális minden oly eszmére, mely által a józanság ellent akart szegülni tulkapásainak. S a mikor a pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén felhangzott egy eszme, hogy a magyar földet meg kellene védeni az idegenek ellen, akkor ismét felhangzott a liberális véto. Az évek előtt megindított agrár mozgalom azonban már oda fejlődött, hogy az általa keltett meggyőződés erejével tulharsogja Matlekovicsék szintelen véto kiáltásait. A *M-g* tegnapi számában a liberális Bartha Miklós ír a liberális ellen, a mikor a magyar föld után nyújtja ki kezét.

Az a liberális pénzgazdaság, — ugymond — melyet a megkárosított excellenciás demokrata világ képviselt, meghonosított, kifejlesztett s mely a nemzet erkölcsi és vagyoniában megtízszerezte a tatárdulást, le van immár leplezve és nem kell senkinek többé. Letűnt az a naiv korszak, midőn egy-egy külföldi idézetre hanyatt vágta magát az egész alsó ház s mikor a józan okosság szerényen hátterbe vonulva, a gögös doktrinárizmusnak minden üres jelszavát aranyvalutának tekintette az álmélkodó és becsapott közvélemény.

Liberális jelszó alatt dühöngött évekig az uszora. Liberális czég mellett mérgezték meg falun a koreszmárosok a munkás-nép italát. A

liberális miatt nem korlátozták a részeg emberek hitelét. Liberális vette oltalmába a jancsi-bankót. A liberális szárnyaival emelték ki nyugodt fekvéséből a földet és tették repülővé, mint a nürnbergi apró-árut és mint a bécsi cipőbélést.

Mert a föld nemcsak gazdasági, hanem erkölcsi érték is. Am Matlekovics ur a megszorításban visszatérést lát a középkorra. Pulszky ur pedig a megszorítástól a nemzeti konszolidációt félti.

Végül kijelenti, hogy megszorító rendszárályra van szükség.

Az indemnitás a bizottságban.

A képviselőház pénzügyi bizottsága Falk Miksa előklésével tartott mai ülésében, melyen a kormány részéről Széll miniszterelnök, Lukács és Hegedüs miniszterek voltak jelen, tárgyalás alá vette az *indemnítási* törvényjavaslatot, melyet Neményi előadó elfogadásra ajánlott, ama körülményekre való utalással, melyek megakadályozták azt, hogy a költségvetési előirányzat még az év vége előtt törvényerőre emelkedhessen. A törvényjavaslat egyébként mindenben megfelel a ház által korábbi években elfogadott hasonló természetű javaslatoknak.

Kossuth Ferencz eltekintve a miniszterelnöknek és a kormány tagjainak személyétől, politikailag sem maga, sem pártja nem viseltetik bizalommal a jelen kormány, valamint a 67-es alapon álló bármely kormány iránt s ennél fogva nem is szavazza meg a törvényjavaslatot.

Komjálthy kijelenti, hogy a párt, a melyhez tartozik, az indemnítást bizalmi kérdésnek tekinti s nem szavazhatja meg. Ezt indokolni csaknem felesleges; inkább szorulna indoklásra az, hogy a kormány pártja miért viseltetik a mostani viszonyok közt bizalommal a kormány iránt. Személyes momentumokat nem vegyít szóló a kérdésbe, mert itt nem személyeket, hanem politikai tényezőket lát és személyi tekintetekkel nem tartja enyhíthetőnek a politikai bizalmatlanságot. Nem szavazza meg az indemnítást azért sem, mert nem látja annak szükségét. Azért, mert a bizottság néhány tagja a delegációba megy, nincs semmi akadály annak, hogy a bizottság és a ház letárgyalja a költségvetést. A bökkenő azonban az, hogy a kormány nincs tisztában a közös költséggekkel. De azért ettől függetlenül tárgyalhatja a költségvetést. Az indemnítási javaslatban a kormány nemcsak a jelen állapot fenntartását

kéri, hanem ki akar terjedni később hozandó törvényekre és intézkedésekre is, a mihez szóló már nemcsak bizalmatlanságból, hanem jogkör hiánya miatt sem járulhat hozzá. A kormány politikájának további bírálását fenntartva magának, nem járul hozzá a törvényjavaslathoz.

Makfalvay tényekből meggyőződve arról, hogy a jelen kormány az 1867. XII. törvény-cikkben lefektetett alapokat képes is, akarja is megvédeni, hogy belügyi kérdésekben is oly programot vall, a mely a haza javára szolgál s hogy a kormány nem oka annak, ha a költségvetési törvény esetleg kelő időben nem lesz megalkotható, mindezekre való tekintettel hozzájárul a törvényjavaslathoz.

Farbaky ugyanily értelemben nyilatkozik, teljes megnyugvást találván abban, hogy a törvényjavaslat csakis oly törvényekre hivatkozik, a melyeket maga a törvényhozás fog időközben megalkotni.

Széll Kálmán miniszterelnök megérti és respektálja azt, hogy Kossuth és Komjálthy pártállásuknál fogva nem szavazzák meg az előterjesztést s nem is megy bele bővebben annak vitatásába, hogy az indemnitás bizalmi kérdés-e, vagy nem. Szóló sohasem tekintette ezt bizalmi kérdésnek, hanem a törvényhozás egyszerű megnyilatkozásának arra, hogy a kormány tovább vihesse az ügyeket. Kiterjeszkedik azonban azokra, amiket Kossuth és Komjálthy a bizalmatlanságuk motiválására felhoztak. Az ország gazdasági helyzetét nem látja szóló bizonytalannak. Ez irányban is biztosítottaknak látja az ország érdekeit, csak is az elintézés mikéntje van még Ausztriában függőben. Szóló teljesen bizik abban s azon állásponton áll, hogy maguk a megállapodások, amint a törvény előírja, január elsejével életbe lépnek. Ha ez nem történnék meg, meg van ova minden jogunk s azokkal élhetünk minden irányban. Arra a kérdésre, hogy miért kell az indemnitás, azt válaszolja szóló, hogy még ez évben elvégzendő a kvótakérdés s elintézendők a delegációkhoz utalt teendők. Amikor negyven tagja a háznak hivatalból távol lesz, csak természetesnek kell tartaniok, hogy ugyan abban az időben nem tárgyalhatja a ház a költségvetést. Hozzávéve a karácsonyi szünetet is, könnyű kimutatni, hogy a magyar képviselőháznak rendelkezésére álló pár hét alatt nem lehet a költségvetést elintézni. Az, hogy az indemnítási törvényjavaslat időközben megalkotandó törvényekre hivatkozik, nem új dolog, egészen természetes. Így történt mindig nem is történhet másként, mert ha januártól ápriliséig maga a törvényhozás valamit speculál törvénynyel elhatároz, vajjon nem kell-e azt végrehajtani, akár embit ez a törvény, akár nem? Akár ki is hagyhatná ezt a passzust, mert ha időközben a törvényhozás valamit elrendelne,

ölében. A nagyobbik már iskolába járó fiu s lelkét egészen betölti a fájdalom árja, zokogva dől a kopár hantra s ajkai rebegik:

Mióta itt temettek el, azóta bús fiad,
Nincs a világon senki most, ki néki csókot ad.
Nincs senki, aki mondaná: szeretlek gyermekem,
Pusztá a ház, hideg szobám, nem fűtenek nekem.

Elmerül a két árva anyjuk emlékére, őket nem zavarja a tolongók sokasága.

Odébb egy élte delén levő férfi törli zápporként hulló könyeit. Szerető hitvesét fedik a göröngyök, kivel alig élt át néhány tavaszt s már is megtört a halál fagyos leheletére. Végtelen fájdalom nem talál szavakat; a kebléből feltörő mély sóhajt elkapja a szellő s viszi fel, talán a magasból alátekintő kedves lélekhez. Ki mondhatná meg?

Távolabb, virágos sir mellett gyászba borult nő öleli át görcsösen a keresztet. Ott nyugszik minden boldogsága, egyetlen gyermeke. Ha reá tekintett a kedves arczra, mennyi reménnyel himezte ki a jövő fátolyát, mily fényes ábrándképeket alkotott magának — s most már vége, vége örökre. Feljúl lelkében a boldog idő, midőn az anyai szeretet hevével, keble egész melegével dédelgette szép magzatát, óva még a szellő fuvalmától is. — Könyei már kiapadtak, néma fájdalommal tekint maga elé, mintha ébredését várná halott gyermekének.

Lassankint kialszanak a kegyelet-gyújtotta mécsesek, néptelemné válik az enyészet hazája s az éj reá borítja sötét fátolyát a tájra. A kereszték mint árnyak tűnnek fel és a képzelődő lélek szellemek seregét látja tova surranni a sirok között.

Némán lépek ki a temető kapuján s míg visszatekintve felszál egy sóhaj keblemből, a kapura festett halálfelemléket: Memonte mori!

Kath. missió Transzváiban.*)

(Vége.)

Minden arra mutatott, hogy ez a kath. intézet virágnani fog. De másként történt. A köztársaságot egyik elemi csapás érte a másik után. A vidéki benlakó növendékek távoztak, mert szüleik nem fizették a tartást. Potchefstroom város is annyira elszegényedett, hogy a bejáró növendékek nagyobb része ingyenes. A kath. missióra nagy csapás ez anyagi szempontból is, mert az épületeken még tetemes adóság van.

Az apácák épületein kívül van a missiónak lakháza is a hithirdetők számára. Egy időben épült a várossal, de csak vályogból; 40 év nagyon megviselte ugyan, de a kath. hithirdető nem válogatós. Templom még nincs;

* A Kath. Hitegyezés Lapjából.

isten szolgálatot az apácák kápolnájában tartanak, hanem azért a hitélet virágnani, pedig mily nehéz volt ezt a kised nyáját össze-szedni.

Midőn a hithirdetők elhatározták, hogy Potchefstroom végleges állomás lesz, kutatni kezdték a kath. híveket; találtak is vagy hetvenet. De biz ezek egy meg hasonlottak a kath. hitélettel, hogy csak kath. nevet viseltek. A hithirdetőknek sikerült őket rávenni, hogy legalább vasár- és ünnepnap szentmisét és prédikációt hallgassanak, majd akadnak buzgóbb lelkék, akik hónaponként járaltak a szentségekhez. Nagyon lendített a buzgóságon Jézus sz. Szive és a rózsafüzér társulat megalakulása. Mert előzőt kath. pap csak elvéve jelent itt meg, nagyot csökkent a hívek száma az által, hogy a vegyes házasságból született gyermekekre a prof. felekezet tette rájuk kezét; e gyermekek nagyobb részét megmentették a hithirdetők, a többi nem adják ki a nyakas prof. atyák vagy anyák.

* * *

A hithirdetők nem szoritkoznak csak a fehér lakosok térítésére, hiszen a kath. egyház éppen azért kath. vagyis közönséges, mert nyitva áll minden nemnek. Potchefstroomban is hozzáfogtak a kaffer benszültettek oktatásához. E négernek rövid ismertetése nem érdektelen.

annak a nélkül is meg kellene történnie. Kéri, tekintse a törvényjavaslatot úgy, mint amely az adott viszonyok közt elkerülhetetlen s amelyet a kormány akaratától nem függő külső körülmények tettek szükségessé.

Komjáthy ismétli, hogy amíg nem látja a megalkotandó törvényeket, azok végrehajtására nem adhatja meg a felhatalmazást s erre nézete szerint még a többségnek sincs joga. Örül egyébiránt, hogy a miniszterelnök nem ellenzi az illető kifejezés kihagyását s reméli, hogy ezt meg is teszi.

Kossuth megjegyzi a miniszterelnök által mondottakra, hogy miután az ország jogainak a reciprocitás megtagadása esetére való érvényesítésére bizonyos előkészületek szükségesegek, ő pedig nem látja azt, hogy ezek az előkészületek megtörténtek, lehetetlen, hogy aggodalmakat ne érezzen.

Szél miniszterelnök kifejezést adott már azon hitének és meggyőződésének, hogy a Kossuth által említett eshetőség nem fog bekövetkezni s ezért nem is látott szükségesnek más irányban való előkészületeket. Ma is ebben a meggyőződésben van, de ha az a nem várt eset még is bekövetkeznék, az ország jogai teljesen fenn vannak tartva s a törvényben fenntartott jog alapján és a mellett igen sok fegyver van az ország kezében, amelyekkel ezeknek a jogoknak érvényt szerezhet a reciprocitás megsértése esetében.

A bizottság ezek után általánosságban s részleteiben is elfogadta a törvényjavaslatot.

Ezzel az ülés véget ért.

A gáz és a villany harcza.

Hogy az épülő állandó színház világítására mi előnyesebb, gáz e vagy a villany, ez képezi most egyik igen fontos kérdését Nagyváradnak. Nemrég egy bizottság is utazott Szegedre, hogy adatokat gyűjtsön, a mint a következő jelentésből kitűnik, — a gáz ellen a villany javára. A szerzett tapasztalatok *Busch* Dávid v. főmérnök és *Komlóssy* József tanácsos jelentése szerint a következők:

Tóth Mihály városi főmérnök azon kérdésünkre, vajjon mi vezette Szeged városát a gázzal jól berendezett színházat villamvilágításra átváltóztatni, mire azon határozott és jelentékeny választ kaptuk, hogy fő oka volt a *tűzbiztonság*, mert a nemrég multban előfordult színház leégését tisztán *gázberendezésnek* tulajdonítják, különösen nagy veszélylyel fenyegetnek a színpadon alkalmazandó *mozgatható vezeték*ek és pedig különösen a suffiták világításánál. Nagy kellemetlenséget okozott továbbá

a nézőtérén alkalmazandó nagy csillárnak meggyújtása, napirenden van továbbá, hogy csillár világítást a felvonás közben csökkenteni kellett, egyes lángok teljesen kialudtak és az újbóli teljes kinyitás alkalmával az égőkől a gáz kiömlött *elégés nélkül*, a mi különösen akaratlanul idézett elő egészségellenes állapotokat, de egyáltalában a meggyújtás is igen sok kellemetlenséget okoz.

A másik oka a kezelés olcsósága a villamvilágítás berendezésének a gázvilágítás által soha el nem érhető effekt világítás, vagyis azon világítás, melylyel a mai modern előadások ugyszólván kivihetetlenek, mert ha ez gázberendezésekkel *némileg* elérhető volna is, a tűzveszélyes kezelés még nagyobb foku leend, mint eddig; és utóvégre, hogy a tűzveszélyes, ugynevezett *görgölűzek* feleslegessé tétessenek, egy kisebb berendezést mégis kénytelenítetnénk villamvilágításból az effekt világítás elérése végett alkalmazni.

Szegeden a színház gázberendezése nem egészen lett beszüntetve, a nézőtérén kívül eső összes folyosók, bejáratok, lépcsőházak, foyer stb. gázvilágítással bírnak és az előirt szükségslámpák gyertyafénnyel vannak ellátva.

Tekintetbe véve a nagyváradai gázgyár egységárait ha összehasonlítást teszünk az általam előzőleg tett előterjesztésemben felsorolt zágrábi színház gázvilágítása és a szegedi színháznál fogyasztott gázzal, úgy a mi színházunknál fogyasztandó gázzal, a napi kiadások tekintetében körülbelül következő arányt fogunk kapni:

Zágrábban a gáz ára 8 kr köbméterje.

Szegeden a gáz ára 7 kr köbméterje.

Nagyváradon a szerződés értelmében, melyből alig fog a gázgyár lejjebb szállítani, jelenleg kellene fizetni 15.90 kr., de én még felteszem, hogy az elérhető legminimálisabb árra fognak lemenni, ha a gázt bevezetnénk, vagyis 14.30 krra, tehát 0.31 krral még mindig magasabb árra, mint már eráitott jelentésemben alapul vettem.

1600 gázlángot véve alapul, mint a zágrábi színháznál:

Zágrábban egy előadás került nappali szükség világítással együtt és 8-kros gázt véve 31 frt 44 kr.

Szegeden ugyanígy véve 7 krt alapul 27 frt 51 kr. és Nagyváradon 14.31 krral 56 frt 24 kr. Ugy a szegedi, mint a zágrábi színház nagyobb mint a miénk lesz és ha feltesszük, hogy a szegedi színház vegyes világítása, melynek zöme villany lámpa, előadásokként és a nappali világítást is bele számítva, átlag 50 frtba kerül, a nagyváradai színház világítása villam fénnel sem kerülhet többbe, mint az aránylag igen drága gázvilágítás lenne, ha tehát Siemens és Halske számítását vesszük alapul,

gőzgép segítségével állítva elő a villam fényt, mint legelőnyösebbet és melyre biztosan kellő garanciát is kaphatnak, hogy ez betartható, ugy ezen számítás szerint egy előadás kerülne átlag: kőszén fogyasztás 6 frt 50 krba, fűtő, gépész és kenés stb. 5 frtba, nappali kiadásra még számítanánk 3 frtot. Összesen 14 frt 50 kr., tisztán gázvilágításnál pedig lenne: gázfogyasztást 14.31 krral véve 12 frt 70 kr., nappali világítás és külön kiadás 5 frt, lámpagyújtó, illetve oltogató 2 frt. Összesen 19 frt 70 kr.

Az effekt gázvilágításhoz egy külön gépezet és az ezt kezelő szakértő ember költségei is járulnak. Az első befektetési többlet 52,000 frt, de tekintve a gázvilágítás nagy költségét, még ez e kiadás sem bizonyul nagygnak.

Azon kérdésre, mely felvehető, vajjon miért nem lett a tervezés alkalmával a villam világítás felvéve, — az az egyszerű válaszuk, hogy a legutóbbi időig ama hitben voltunk, hogy a gáz szerződés értelmében kényszerítve vagyunk a színházat gázzal világítani, e nézet azonban teljesen megváltozott és így csak most kívánjuk a kérdést villamvilágítással megoldani.

Tisztelt bizottság! térjünk most át a Siemens és Halske által készített részletes költségvetésre és azon már is ismeretes tényre, hogy a színház szellőztetési gépezetének hajtásához egy 2½ lóerejű motor kell. Keller Józseffel kötött szerződés értelmében, ha a villamvilágítás rendeztetik be, az egyszerűbb kezelés és munka erő megtakarítása szempontjából egyuttal a szellőztető gépezet is az általunk berendezendő gépezettel legyen hajtva és kezelve, ellenben ha gáz világítás lesz, erről ismét külön kell gondoskodni, ezen 2½ lóerejű gép kezelésének napi költségét maga a vállalkozó 5 forintra teszi.

A dynamó gépek oly nagyra vannak előirányozva, hogy szükség esetén ezen gépekkel közvetlen szellőztetéshez szükséges erő is ki lehet fejteni a pulsátorok működésbe hozatala végett; ezen előnyt szintén számításba kell vennünk a gázvilágítással szemben.

A végredmény tehát következő: tekintetbe véve a nagyobb tűzbiztonságot, a tűz elleni biztosítás olcsóságát, tekintetbe véve a könnyű kezelést, még kevesebb kiadás lesz megállapítható a gáz árának magassága mellett, továbbá elérhető a színpadon a nagyobb effekt világítás és a tervezett accumulatoroknál gyűjtött felesleges erő a nappali, esetleg esteli világításhoz, ugyszólván ingyen marad, — mindezek okvetlen ajánlatossá teszik, hogy a tekintetes városi tanács, illetve tekintetes törvényhatósági bizottság a színházat már most villamvilágítással elláthassa és hozzá még az áldozatot a részletes költségvetésben felszámított 52,000 forint többlet kiadás megszavazásával.

Ha a város saját teleppel bír és azzal a

A »kaffer« nevet a kafferek ismerik ugyan, de gyűlölik, mert mint gunynevet kapták hajdan a mohammedán araboktól; származik az arab »kafir« szóból, mely hitetlent jelent. A Transzvál területén lakó kafferek egy ágát képezik a »Batsvana« (barna ember) törzsnek; fejük szabályos, arcuk inkább hasonlít a kaukázai, mint a szerezsen fajéhoz; bőriük nem fekete, hanem csak sötétbarna. Nagyon értelmesek; élénken beszélnek nem csak gyűléseiken, hanem máskülönben is. Azt állítják, hogy őseik keletről vándoroltak be. A törzs minden ágának külön neve van: bakvena = krokodil, batong = oroszlán, botsveneng = majom, bathlopi = hal. Ha csakugyan északkeletről jöttek, elődjeik összeköttetésben állhattak a régi egiptomiakkal, mert e nemzetiségek mint istenüket imádták azt az állatot, melynek nevét viselik, a pogány egiptomiak pedig állatimádók voltak.

Ami a vallást illeti, hisznek egy felsőbb lényben, fohászoknak is hozzá, de nem ismerik; hiszik a lélek halhatatlanságát; az elhunytól úgy beszélnek, mint a ki elutazott más lakásba őseihez; egy-egy család a meghaltak lelkeit a ház védszellemeiként tiszteli. Nyomaira akadunk náluk a Megváltót remélő hitnek is; az elhunytat négyszögletes sirba ültetik, kelet felé fordítva arcát, hogy megse kelljen fordulnia, mikor keletről jön majd

az elküldendő. Meglepő, hogy nekik is mint a zsidóknak, némely állat tisztátalan; vannak szertartásos mosakodásaik is. A környülméletetés a 17-ik évben kötelező; ez utóbbi körülmény arra vall, hogy e nép hajdan az izmaelitákkal állhatott érintkezésben.

Nyelvöknek szerkezete oly tökéletes, hogy e népnek egykor a műveltség magasabb fokán kellett állania; nem alaptalan az a vélekedés, miszerint e törzs Szába királyné alattvalóinak töredéke, mert meglepő hasonlatosság van a Samba kaffer telep és Szába királynéja palotájának romjai között.

A kath. híthírdetők egyelőre azokat a kaffereket iparkodnak megtéríteni, akik a város területén élnek. A boerek annyira nem rokonszenveznek a kafferekkel, hogy éjjelre a városban maradjanak csak azok anégerek maradhatnak, akik mint cselédek szolgálnak; a többinek ki kell takarodni abba az elővárosba, melyet nekik »Location« név alatt a hatóság átadott. A kafferek térítéséhez a kath. híthírdetők éppen csak hozzáfogtak. Így p. o. Potchefstroomba 1891-ben csak egyetlen kath. kaffer volt; lassan halad a térítés, mert mit tehet 800,000 lélek között 10 híthírdető? A kaffereknél latba esik még az a körülmény is, hogy iskolát, kápolnát mindenütt a missiónak kell emelni, mert hívei még nincsenek, a kaffer pedig különben is mind szegény. Nehezíti a hely-

zetet, hogy a különféle prot. felekezetek már sok helyen építettek a kafferek között iskolát, templomot, minélfogva iskola és kápolna nélkül a kath. híthírdető meg nem kezdheti működését. A »Szeplőtelen Szűz« szerzetrendje nem küldhet mostanában több munkást, mert a híthírdetőnek kiképzése sokba kerül, másrészt éppen Transzválba nem is küldhető akárcsi, mert itt sok nyelvet kell a lelkésznek beszélnie, levén a kath. hívek között: hollandok, irhoniak, francziák, angolok, németek, spanyolok; a hivatalok hollandi nyelv mellett leggyakoribb az angol, de van akárhány ember, a ki egyiket sem érti. Meg kell tanulni a híthírdetőnek a kafferek nyelvét is, ami megint azzal a nehézséggel jár, hogy a kaffer nyelv szójárásai eltérők. Transzválban tehát a kath. híthírdetőnek nagy nyelvismerettel kell bírnia, ami azonban kevés embernek adatik. Ha már ezt is szóba hoztuk, megemlítjük a Transzválban működő *Vignerón* (olv. Vinyeron) atyát, akinek nagy hire volna mint nyelvtanár, ha nem volna katolikus és még hozzá szerzetes. Ez az ifju híthírdető (szül. 1861.) a latin, görög és franczián kívül 25 élő nyelvet beszél.

szükséges erőt a mérsékelt ár mellett előállítani tudja, azon társulat, mely majd később villamerővel szolgálhat, ezt mindenesetre tekintetbe veszi és ha akkor a színház világítását elnyerni óhajtja, kénytelen leendő olcsó árt szabni, különben ajánlatát a város figyelembe nem veszi: sikeres szerződés esetén azonban a gépberendezések feleslegessé válnak és értékesíthetők lesznek, ha nem is teljes értékben, de mégis oly árban, a mely érdemessé teszi azoknak már mostani beszerzését a fenti indokoknál fogva is.

Nagyvárad, 1899. október hó 31-én.

Komlóssy József,
tanácsnok.

Busch Dávid,
v. főmérnök.

Választási mozgalmak.

Várad-Olasziban az öreg Gyöngyössy Lajos örökének betöltése a törvényhatósági bizottságban, nem fog olyan simán lefolyni, mint gondolta a szabadelvű párt, a mely klikkérdések szempontjából akarja egy hivatalos jelölt közzé csoportosítani a választókat.

Ez alkalommal azonban aligha sikerül a párt választmányának jelöltjét keresztülvinni, mert a szabadelvű párt tagjai között nagyon sokan elégedetlenek a jelölés miatt.

Nincs kifogásuk dr. Ferjéssy Mihály egyénisége ellen, aki lehet kitünő jogász, jeles ügyész, de úgy mondják most is az a baj, hogy a törvényhatóságban igen sok a jeles jogász, deigen kevés a más szakember.

Sokan megbotránkoztak a szabadelvű párt tagjai között azon eljárás felett is hogy daczára a többszöri ígéretnek, néhány ember kedvéért, most ismét elejtették Papp Miklós pénzügyigazgatót, akinek fontos hivatali állása, működése mélyen belevág a város életébe s igen fontos ok arra, hogy módot nyújtson a polgárság bizalmával Papp Miklósnak arra, miszerint közvetlen tapasztalásból megismerhesse a város és a polgárság ügyeit, bajait.

Reformok előtt állunk, a miniszteriumban reformálni akarják az adókat s Nagyvárad pedig az adóhivatalát akarja újjászervezni. Ezeknél a kérdéseknél megbecsülhetetlen szolgálatakat tehet a törvényhatóságban oly kiváló szakember, mint Papp Miklós.

A hivatalos jelölést ellenzők élénk agitációt fejtenek ki Papp Miklós megválasztása érdekében.

Tegnap mintegy 60—70 választó értekezletet tartott a Karger-féle üvegteremben, a kik között több előkelő főhivatalnok is megjelent.

Az értekezleten is szóba került a szabadelvű párt azon eljárása, hogy adott szavát már két ízben megszegte s több, különben szabadelvű polgár kijelentette, hogy a választást nem tartják párt-kérdésnek s nem engedik egy klikk akaratát magukra oktrojáltatni.

Kimondották, hogy szívvél-lélekkel Papp Miklós kir. tanácsos, pénzügyigazgató mellé sorakoznak s minden törvényes eszközt felhasználják, hogy bejuttassák a város törvényhatóságába s ezáltal elégtételt szolgáltatassanak neki a szabadelvű párt eljárásával szemben.

Három végrehajtó-bizottságot alakítottak a melyek a Porond, a Rét és a belváros között felosztva működnek. A bizottságok permanenciában lesznek s naponkint tartanak üléseket.

Erős kilátás van rá, hogy Papp Miklóst sikerül a »hivatalos« jelölttel szemben beválasztani.

Az utóbbi napokban Nozáký Rudolf jelölése mellett nyilatkozott a polgárok egy része.

Erre nézve a következő nyilatkozat közlésére kértünk fel:

Nyilatkozat.

Kedves Polgártársak!

Azon megtisztelő bizalmukat, melylyel a törvényhatósági bizottsági tagságra jelölni óhajtottak, — szívem mélyéből megköszönve, a leghatározottabban kijelentem, hogy a jelölést ez alkalommal el nem fogadom.

Nagyvárad, 1899. október 31.

Nozáký Rudolf.

A velencei választási mozgalmak napról-napra nagyobb hullámokat vetnek. A pártfegyelem megbontóinak száma folyton nő az ellenjelölt Moskovits Miksa körül. Egyszóval a szabadelvű pártnak nincs sok szerencséje sehol sem jelölteivel. Az ellenpárt csütörtökön tartja meg pártvacsoráját.

Halottak napján.

Minden elmulik. Köny, fájdalom, boldogság, kétség és remény; mind-mind alá vannak vetve a mulandóságnak. Ma boldog mosoly deríti, holnap köny áztatja arcodat. S te nyughatatlan emberi szív, mely mindennap új vágynak forrása vagy s folyton akadályozod az ész komoly mérsékletét: forró szivverésed egyszer csak ellankad, vágyaid megszűnnek s nem marad belőled csak egy kis élettelen husdarab.

Minden változó, minden mulandó e világon. A föld, víz, levegő, égitestek s az egész világegyetem folytonos körforgásban vannak. Világok mulnak el, majd újak alakulnak. Ez a természet rendje. Az emberi elme alkotásai, nagyszerű vívmányai, mind megannyi hirdetői a mulandóságnak.

Világhódító hatalmasok, népeket eltipró zsarnokok uralma csak pillanat az idő végtelenjében. Hajdani nagyságokról a legtöbb esetben pár bitvány cserépdarab, vagy köhalmaz tanuskodik.

A mai nap még közelebb hozza elém a mulandóság eszméjét. Maga a nagy természet szemlélete azt hirdeli nekem. A le-lehulló falevelek mint egy visszhangjai érzéseimnek.

Volna-e a mulandóságnak igazibb, találhatóbb emléknappja a mainál? Ezer és ezer ember igyekszik leróni a kegyelet adóját. Hány árva szív jajdul fel fájdalmasan! Megélnékül az emlékezet, eléje hozza szeretteit s megtört szívvél borul le a kedves hamvakat borító hantokra.

Vajjon itt, hol minden az elmulásra emlékeztet, minden fájó érzelmeket kelt bennünk, nincs egy vigasztaló reménység, mely enyhítse a mulandóság fájó gondolatát? Igen! S ez az erős hit, hogy van énünknek egy halhatatlan része, mely daczol az idő tűnékenységével s örökké él. Ez az élő lét nyer megismerést a mai napon. Nem fejezi-e ki eléggé a fényárban uszó temető a reménységet, egy másik szebb jövő iránt? Mire való volna e fény, e pompa, ha nem ama hitünk nyerne benne kifejezést. Mire való volna az évenkénti megemlékezés, ha teljesen reménytelenül, sötét kétségtől gyötörve keresnők fel szereteteinket.

Oh! Nincs borzasztóbb a teljes megsemmisülés gondolatánál. Hát azért élünk,

azért küzdünk, türeink és szenvedünk, hogy egy hosszú kinteljes élet után még egy boldogabb jövőt se remélhesünk?

De nem! az nem lehet! Bármilyen távol legyen éržekeim köréből egy szebb, haza eszméje, bármilyen megfoghatatlan és titokteljes is előttem: az én lelkem csak akkor tud magasabban szárnyalni, csak akkor tud a létező világrénddel kibékülni és teljesen megnyugodni, ha elfogadom ama megnyugtató hitet, hogy e föld csak előkészítője egy tökéletesebb boldogabb, magasztosabb életnek.

Csak hulljatok ti őszi falevelek. Hirdessétek a földi lét mulandóságát. Csak muljék el világi hir, dicsőség, öröm, bánat és boldogság. Döljetek le ember építette óriás műemlékek! Hirdesse porotok az emberi erő kicsiségét, semmiségét. Némuljatok el nevelő ajkak, avagy szakadjon meg szivetek a fájdalomban. Elmulástok bár mélyen szomorít, de kétségbe nem ejt engem.

A lehullt falevelek előkészítői egy szebb tavasznak. Az elporladt emlékek helyén ujat, nemesebbet emel az utókor. Az elnémult ajkak boldogabb mosolyra nyílnak egy szebb hazában s a megszakadt szív új életre ébred.

Ne legyen lehet a mai nap az elmulásnak, hanem a halhatatlanságnak a jelképe. Szárnyaljon lelkünk kedveseink sirjánál mind feljebb, feljebb, emelkedjünk az elmulás gondolata fölé; s ekkor e magasztos érzés megadja nekünk elsírt könyeink helyébe: az enyhülést, vigaszt és megnyugvást.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

- November 1. A kerületi betegsegélyző pénztár közgyűlése a tüzoltó laktanyában.
- November 2. Az orvos-egylet gyűlése.
- November 2. Sajtópör a törvényszéken.
- November 5. A Kossuth-szobor leleplezése Tenkén.
- November 5. Városatyá választás Olasziban és Velenczén.
- Nov. 11-én d. u. 5 órakor a Tánitók Körének évi nagygyűlése.
- November 14. A halásztársulat értekezlete a vármegye-házán.
- November 15. Sajtópör a törvényszéken.

* **Halottak napja.** A r. kath. templomokban a szokott kegyelettel emlékezik meg az egyház az elhunytakról. Ma, ezerdán este az olaszii templomban este 5 órakor litánia és gyászbeszéd lesz. A Szent László templomban 6 órakor lesz a litánia, a mely után, ha kedvező idő lesz, processzió megy ki a »Zöldkerti« temetőbe. V-Velenczén szintén kimegy a körmenet a temetőbe. Holnap, csütörtökön, halottak napja alkalmából reggel az olaszii nagytemető kápolnájában gyászmise lesz a halottakért. — Ma este a *joghallgatók* is felkeresik halottaikat, hogy lerójják kegyeletüket. A jogászok délután 3 órakor indultak el az akadémiáról, s legelőször *Szigligeti* emléktáblájához mentek, honnan a *Rulikovszky* temetőbe, majd a *Zöldkerti* temetőbe mennek. A Zöldkerti temetőből a *Nagy Sándor* szülőházához s végül a *nagy temetőbe* mennek. A beszédet a következők tartják:

Alföldi Géza I. éves — *Jelinek* Ferencz sirjánál.

Bárdos Ödön III. éves — *Hoványi* Lajos dr. sirjánál.

Damjanovich Miklós II. éves — *Rulikovszky* Kázmér sirjánál.

Hantke Emil II. éves — *Müller* Ottó sirjánál.

Medvigy Gábor III. éves — *Nagy* Sándor emléktáblájánál.

Medvigy István III. éves — *Kaczián* Ferenc sirjánál.

Molnár Kálmán I. éves — *Kudelka* dr. sirjánál.

Ormay Lajos II. éves — *Személyi* Kálmán dr. sirjánál.

Pongrácz Aladár II. éves — *Szigligeti* Ede emléktáblájánál.

Sebő Mihály II. éves — *Pösig* Venczel sirjánál.

* **A jogügyi bizottság ülése.** Nagyváradi város jogügyi szakbizottsága pénteken, november hó 3-án délután 3 órakor ülést tart a városházán, a melyen több igen fontos ügy kerül tárgyalásra.

* **Elismerés a kath. iskoláknak.** Dr. *Fünczy* Ernő miniszteri biztos tegnap Gyulán időzött a gimnázium létesítése ügyében. A kiváló szakférfi a tárgyalások során, nyilatkozott nemcsak a gimnázium létesítéséről, hanem a népiskolákról is. A többek között azt a kijelentést tette, hogy ha Gyula gimnáziumot akar létesíteni, előbb állítson fel megfelelő népiskolákat, mert ez idő szerint Gyulán csupán a r. kath. népiskolák állanak a megfelelő színvonalon.

* **A jövő évi választók névjegyzéke.** Nagyváros jövő évi választóinak névjegyzéke tegnap ismét a központi választmány elé került. Az állandó választmány határozata ellen öt polgár szólalt fel, mivel a választók közül kihagytak; névszerint: Perl Mór, Pollák Ede, Baktay Gyula, Balogh Tihamér és Hrozjencsik János. A felszólalásokat elbírálás végett a kir. kuriához terjesztik fel.

* **Nemesség-adományozás.** Ő Felsége *Nyíri* János szabolcsvármegyei gazdasági egyesület tiszteletbeli elnökének és törvényes utódainak a mezőgazdaság terén szerzett érdemei elismerésül a magyar nemességet adományozta.

* **A bibornok püspök havi kegyadománya.** Dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök havi kegyadománya 300 forint, szerdán, november 1-én délután 2 órakor fog kiosztatni a koldusápoló intézetben. Özv. *Grunwald* Henrikné alelnöknő.

* **A lipótvárosi Szent István bazilika szentélye** szent István első magyar király életéből meritett 5 darab epizódképpel lesz díszítendő. A képek beszerzésére a magyar honosságu szobrászok között nyilvános pályázatot hirdettek. A féldomborművek egybehangzóan a templom stíljével a XV. századbéli olasz reneszansz hasonló szoborműveinek irány elvei szerint alkotandók meg. A pályázati határidő lejárt és összesen 7 szobrász vett részt a pályázatban. A döntés legközelebb fog megtörténni.

* **A megmérgezett Körözs.** Két éve elmúlt, hogy rámutattunk arra a veszélyre, a mely a Körözs folyót és különösen Nagyváradi város fél milliónál többre került vízvezetékét fenyegeti a mező-telegdi olajgyár által. A gyártelep ugyanis a gyárból kikerülő vitriol-salakot és szennyvizet egyszerűen beleereszti a Körözsbe s ezáltal megmérgezi annak vizét. A város ez ellen több ízben felszólalt s a helyszíni tárgyalást is megtartották még február hóban, de azóta nyugszik az ügy, de folyik a salak. Nagyváradi város közigazgatási szakbizottsága évi jelentésében szintén felemlítette a fertőzés által okozható nagy veszedelmet s mielőbbi orvoslást kért. A belügyminiszter a

panasz folytán leiratot intézett a mező-telegdi főszolgabíróhoz, hogy tartson tárgyalást a Körözs fertőzése ügyében. A helyszíni tárgyalást november 7-re hívta össze a főszolgabíró s arra egy Nagyváradi város közigazgatási bizottságát s a mező-telegdi olajgyár igazgató-ságát meghívta. Az egyik forum előtt még be sem fejezték az ügyet, most újabb tárgyalást tartanak, pedig Nagyváradi és a partmenti községek érdeke azt kíváná, hogy mielőbb befejezzék.

* **E. Kovács Gyula emlék-ünnepély.** Lázasán készülnek Kolozsváron a színház körében arra a nagyszabású irodalmi- és művészeti matinéera, a mit E. Kovács Gyulának az emlékeztetőre rendeznek. Az ünnepély *jövő vasárnap, november 5-én, délelőtti 11 órakor* fog megtartatni a Nemzeti Színház színpadán. A végleges programot még nem közli a rendezőség, mert esetleges változásnak lesz alávetve. Annyi bizonyos, hogy olyan gazdag és olyan változatos lesz a program, hogy ligazi eseményszámba fog menni. Azonkívül, hogy a színtársulat összes tagjai részt vesznek benne, a magyar irodalom legnagyobbjai s a színpadi művészet nem egy kiváló jelese is emelni fogja az ünnepély fényét. A rendezőség buzgón fáradozik azon, hogy a megdicsőült nagy nevéhez méltóvá tegye ezt az emlék-ünnepélyt. A matinéa rendes helyárok mellett fog megtartatni.

* **A Pázmány-egyesület új tagjai.** Az Országos Pázmány-Egyesület a kath. írók és hírlapírók szövetsége legutóbb tartott választmányi ülésén *Baranyi* István és *Hantke* Emil joghallgatókat, lapunk belmunkatársait tagjai sorába fölvette.

* **Uj regényünk.** Olvasóink előtt pompás novelláiból előnyösen ismert a kiváló fővárosi írónak, dr. *Kontúr* Bélának neve. A karácsonyi könyvpiacon *Szólo leánya* című 12 elbeszélést tartalmazó kötettel jelenik meg Kontúr s ennek a kötetnek egyik jelességét fogja képezni ez a pompás elbeszélés, melynek közlését má kezdjük meg regény-csarnokunkban. Az eleven-séggel, sok szellemmel megírt novella címe:

A Morva falu madonnája

E helyen is felhívjuk reá olvasóink figyelmét.

* **Kereskedő ifjak táncestélye.** Tisztelettel értesitem az irántunk érdekelt tánckedvelő ifjuságot, hogy a mára kitűzött kolonostély a mai ünnep miatt a következő szerdára halasztatott, azaz nov hó 8-án tartatik meg, a mely napra a rendezőség igen érdekes meglepetéssel fogja a nagyérdemű hölgyközönséget várni. Kiváló tisztelettel ifj. *Voszka* Ferencz, a vigalmi bizottság jegyzője.

* **Csillaghullás.** Az összes irodalmi termékek, különösen pedig a napi sajtó termékei közül a legszenzációsabb számok egyike bizonyynyal most látott napvilágot. Az tudniillik, a melyik a katonák előtt ilyen szenzációs: a Rendeleti Közlöny. Minden katonai fíradalmak modern babérlevele ilyenkor található a közlönyben. Hivatalosan úgy hívják: előléptetés, de mi — megrögzött civilek — mint »csillaghullás« ismerjük és így is tettük szálló igévé. Lapozván pedig a mi rendeleti közlönyünkben, a Budapesti Közlönyben, nagy számmal találunk csillaghullást, keveset azonban olyat, a mi minket érdekel. Mindenekelőtt ott látjuk a 7. hadtesthumánusparancsnokának, lovag *Schwitzer* Lajos tábornagyot, kit tábornaggyá nevezett ki Ő Felsége. Báró *Leonhardi* Károlyt, a Vilmos német császárról nevezett 7. huszárezred parancsnoka ezredessé, *Lörinczy* Dénest, a helybeli honvéd gyalogezred parancsnokát ugyancsak ezredessé. A 37. gy. ezrednél előléptek *Lorbert* és *Mankesch* II. o. századosok I. osztályúvá, és *Dolánszky* hadnagy főhadnaggyá. Hadnagyk lettek: *Bach*, *Bokros*, *Höhling* és

Schuh tiszthelyettesek. A *honvédségnél* őrnaggyá *Burz* Frigyes százados, I. o. századosá *Palotás* Fausztin II. o. százados, hadapródis-kolai tanár, léptek elő; *hadnagy* lett Szeremlei *Császár* Ákos. A *csendőrségnél* II. o. százados lett *Kiss* László főhadnagy, *hadnagy* lett *Eiber* Árpád hadapród-tiszthelyettes.

* **Uj katolikus kör.** A belügyminiszterium a *kassai* róm. katolikus olvasókör alapszabályait helybenhagyta.

* **A sakkör új helyisége.** A sakkör új helyisége a *kereskedelmi csarnok* külön bejárata két szobája lesz, mely naponként 1 órától 8-ig a tagok rendelkezésére áll. A sakkör helyiségébe a feljárat a Lloyd-kioszk meletti kapunál van, a helyiség megnyitása november 4-én este 5 órakor lesz.

* **Hány dadogó gyermek van Nagyváradon?** *Vaday* József községi tanító, ki a dadogók és hülyék oktatásával foglalkozik, segélyért és a dadogók részére ingyenes tanfolyam felállításáért folyamodott. A városi tanács utasította *Réz* Mihály felügyelői-gazgatót, hogy írja össze a városban levő dadogók és hülyéket s ennek alapján fog majd határozni a *Vaday* kérelme felett.

* **Hunyadi és Szent Gellért szobra.** A főváros különböző műtermében tíz szobrász dolgozik nemes ambícióval a király által adományozott tíz szobor elkészítésén. Mindegyik ezredéves történetünk egy-egy korszakából meríti tanulmányait, hogy annál hűbben plasztikusabban örökíthesse meg a kiváló férfi hatalmas alakját, aki az egész kor uralkodó eszméjének megtestesítője. *Hunyadi* János méltó szobrán *Tóth* István fáradozik, aki a nagyváradi *Szent* László és *Szaniszló* szobrokat készítette s ki a kis mintát decemberben adja át a bizottságnak. A szobrot az *Albrecht*-ut kanyarulatánál a *Mátyás*-templom tengelyében arccal a főváros felé fogják elhelyezni. A hatalmas mű hét méter magas lesz. A hős a vajdahunyadi vár bástyafokán áll, melyet a hunyadiak czimere díszít. *Hunyadi* János a középkori vasfegyverzetben páncélban áll a góthikus talapzaton. — *Szent Gellért* szobrát *Jankovich* Gyula szobrász készíti. A szobormű kis mintáját a bizottság dicsérettel elfogadta. A hét méter magas szobor az *Eskü-téri* hid tengelyében a budai oldalon, a monumentálisan kiképzendő *Gellért-hegy* tövében kap helyet. *Jankovich* szent Gellértet nem mit vértanút, hanem mint hittérítőt ábrázolja. *Szent Gellért* sziklacsucson állva, püspöki talárban, fején püspöki süveggel, jobb kezében keresztet tartva, bal kezét szívére téve prédikál, a szikla tövében pedig egy megtért pogány hallgatja figyelmesen. A sziklatalapzatot, hogy a szobor magasabbnak lássék, pázsitdombra állítják.

* **Keresi a fiát.** Egy megható panaszos levelet vettünk, a melyben kéri, hogy írjuk meg, miszerint ha valaki tud *Krasznay* Gyula péksegéd hollétéről, sziveskedjék felvilágosítást nyújtani. A fiatal ember édesanyja súlyos, sőt halálos beteg és óhajtana fontos okból fiával találkozni. A kérésnek eleget tettünk s az esetleges felvilágosítást a szerkesztőség elfogadja.

* **A kik Transzválért meghaltak.** A transzváliak függetlenségi harcának immár Európában is akadt két sajnálatra méltó áldozata. *Kuttenberg*ből — Csehország — értesítenek bennünket a következő megható történetről: Az itteni reális-kola két hallgatója nagyon lelkesedett a búrokért. Elhatározták, hogy elmennek *Transzvál*ba és beállanak önkéntesnek. Valami ürügy alatt szüleiktől pénzt szereztek — mindössze 15 forintot és ezzel az összeggel szerencsésen eljutottak *Bécsig*. Itt aztán elfogyott a pénzüik kénytelenek voltak visszatérni *Kuttenberg*be. A szülők természetesen nem valami barátságosan fogadták a szerencsétlenül járt szabadsághősöket. A két diák ezt nagyon szívére vette. Az egyik revolverlövéllyel vetett véget életének a másik pedig késsel több szurást ejtett magán. A két diák a halállal vívódik és felgyógyulásához kevés a remény.

* **Tiszti főszemle.** Az 1899. évi VI. t. cz. 455 §-ában előírt tiszti főszemle folyó év november hó 4-én délelőtt 9 órakor fog megtartani a várban.

* **Hirtelen halál.** *Tóth* Károly asztalos segéd tegnap délután rosszul lett s rövid szenvedés után meghalt. Tetemét beszállították a bonczházba, hol ma felbonczolják, hogy a halál oka megállapítható legyen.

* **Házassági szenzációk.** Lám ugy, a téli szezonban, csak kerül szenzáció; azt mondja, hogy: »A trónörökös a legközelebbi napokban vagy legfeljebb hetekben valamelyik csehországi kegyuri templomban fog *Chótek* grófnővel *marganálce* és egész csendben egybekelni. Az udvar az esküvőről és a házasságról nem vesz tudomást és a trónörökösrel tovább is mint legény emberrel fog bánni.«

Ugy-e, eléggé jól hangzik? *Stefánia* házassága immáron fait accomplit, tehát újabb szenzáció keresendő, amely eléggé érdemes legyen arra, hogy a téli újság olvasókat élénken foglalkoztassa.

A probléma, ami elé idézett könyomatásunk a trónörökös állítja, eléggé érdekes. Vagy trón, vagy házasság.

A zárda nagy vendége.

Dabreczen, október 31.

Épen három hete a mai napon, midőn gyöngye szívü embereknek épen nem volt tanácsos a zárdába menni, mert az akkor a bú tanyája volt, akkor könyek hullottak ott, a bánat könyei a távozó főnökön felett; a jó Isten azonban és a *szomorúak vigasztalója*, már akkor készítette elő a pillanatot, hogy a fájdalom könyeit lemossa és azokat örömkönyökké változtassa, oh! mert az a mi jó Istenünk oly jó, oly kegyes és oly irgalmas, hogy a szenvedőknek, kik vele éreznek, mindenkor vigasztalására siet és örömmel tölté el a bánkodó sziveket.

Igy történt itt is, most is. A szomorúságot, a zokogást öröm váltotta fel; olyan öröm, minő, ki tudja, mikor fogja érni a dabreczeni zárdát. Már régebben járta ugyan híré, hogy a „*Mi asszonyunkról nevezett szegény iskola nővérek*“ Münchenben székelő generális főnökője meglátogatja és megvizsgálja a dabreczeni zárdát is.

E hír már előre is nagy örömmel töltötte el zárdánk lakóit, annak megvalósulása pedig, folyó hó 30-án délután valóságos öröm mámorba ringatta a zárdában Istennek szentelt szüzeket.

A müncheni generális főnökő t. i. e napon a délutáni vonattal érkezett a városba és mondhatom, hogy a 70 éves szelid, nyájas, de még mindig erőteljes *anyafőnökő* megjelenésével mindenkit azonnal lebilincsel. Az a kedves jóság, mely arcán előmlik, az a nyájas leereszkedés, mely meghatja az embert, egy pillanat alatt oly tiszteletet ébreszt iránta, mely az ő magas állását, méltán hirdetett ére nyeit igazán megilleti. Valóban elmondhatni róla, hogy őt látni, annyi mint általa legyőzneti.

Az anyafőnökőnek, ft. *Mária Herminának*, szerénysége és alázatossága nem engedte, hogy fogadtatása nagyobb szabásu legyen, azért szerényen, csak néhányak kíséretében vonult be a vasutól a zárdába; itt azonban, kedves fogadtatás várta, mely neki láthatólag jól esett.

A városi kath. papsággal együtt ugyanis, mely tiszteletére megjelent, a t. nővérek körében összegyűjtött növendékek várták az udvarban elhelyezve az érkező *nagy vendéget* és midőn az apácák hódolatteljes kézsókja

után, a bemutatások véget értek, az *anyafőnökő* a gyermekesereg sorai közt felment a belső intézetbe, hol egyszerre csak seraf hangok ütöttek füleinkbe, melyek üdvözlő dalként hangzottak el a nagy vendég tiszteletére, mire nem is késett a mi szeretettel fogadott vendégünk meglepedésének adni kifejezést. Ezután következett áldás a zárda kápolnájában szentséggel, melylyel a fogadtatás véget ért.

Véget ért mondom, de nem hallgathatom el azt a bensőséget, azt a melegséget, azt a hódolatot, mely az anyafőnökőt ez alkalommal körülvette. Hiába csak, beszéljenek bármit, az a szeretet, a tiszteletnek oly bensőleg érzett nyilvánulását, azt az igazi szívből jövő hódolatot, mely a kath. egyházban nyilatkozik, sehol, semmiféle társulatban feltalálni nem lehet. Egyes elejtett szavak, egyes mozdulatok, tekintetek, többet mondanak itt minden üdvözlő szónoklatnál.

Hogy ennek igazságáról meggyőződjek valaki, elegendő, hogy csak egyszer tanuja legyen valamely zárdában egy ily fogadtatási jelenetnek. A vendég ott azonnal otthon érzi magát, szeretettel karolja át gyermekeit, mint kiket régen nem látott, pedig most látja őket először, viszont leányai hódolattal veszik körül a jó anyát, szeretettel simulnak hozzá, minak titka abban rejlik, hogy az szeretet forrását, ápolóját, az *Ottáriszentséget* bírják közös kincsül, azért azt imádni, neki hódolatukat bemutatni, azonnal sietnek a kápolnába.

Végül legyen még itt felemlítve, hogy a fenkölt szellemű anyafőnökő már *nyolcz éve* áll a szerzet élén, kormányozva nagy szellemevel Európában és Amerikában elterjedt zárdáit, mely utóbbiakat ezelőtt 2 évvel, tehát 68 éves korában meglátogatta anélkül, hogy a tengeren is csak legkisebb változást is tapasztalt volna önmagán, t. i. a »*Notre Dame*« a »*Stella maris*«, a »tengeren evezők csillaga« megövtá őt minden bajtól.

Legyen itt is üdvözlőve közöttünk, találja magát nálunk otthonosan, a tisztelet és szeretet, mely itt körülveszi, édesítse és könnyítse meg fáradaimait körünkben. Isten hozta!

Iparkiállítás Nagyváradon.

Vettük a Nagyváradon létesítendő iparkiállítás ügyében a következő felszólamlást:

A helyi lapok hasábjairól az olvasó közönség már tudomással bír arról, hogy az ipartestület elhatározása folytán az 1902-ik év nyarán általános ipari, mezőgazdasági, gyári és háziipari kiállítást fog rendezni. Ennek keresztül vitelét egy óhajtaná az ipartestület keresztül vinni, hogy a gazdasági részt a biharmegyei gazdasági egyesület hatáskörébe kívánja utalni, a gyári és háziipari kiállítás hatáskörét a kereskedelmi és iparkamara teljesíteni, míg az általános mester, segéd, és tanoncz ipari osztály kiállítását az ipartestület, a vármegyében fennálló 7 ipartestület közreműködésével teljesíteni.

Ezek alapján nyerné a kiállítás azt az elnevezést: *Biharmegyei és nagyváradai gazdasági és általános ipari kiállítás.* Ennek létesítése érdekében az első lépést az ipartestület megtette, a mennyiben a gazdasági egyesület és a kamarát átiratban felkérte arra, hogy a közreműködésre vonatkozólag szives válaszát várja a testület. En ismervé a gazdasági egyesület vezető főfiai, azoknak a minden szép és jóért buzgólkodó fenkölt szellemű tevékenységüket, bizvást reméljük, hogy a kiállításban részt fognak venni.

A kereskedelmi és iparkamara hozzájárulása tekintetében kétség fenn nem forog már azért sem, mert annak az ily kiállítások rendezésért a hatásköréhez tartozik; a kezdeményező ipartestület pedig a vidéki 7 ipartestület közreműködését egész bizonyosnak tartja. Így a kiállítás megtartása egyedül és kizárólag azon for-

dul meg, hogy a három intézmény vezetői a *kiállítási bizottságok megalakítása* végett értekezzenek s a kezdeményező lépéseket megtegyék, a melynek ez év folyamán mulhatatlanul meg kellene történni és meg is vagyok róla győződve, hogy a kezdeményező lépések mihamarabb meg fognak történni.

Ennek a megalkotandó kiállítási bizottságnak a feladata s hatásköréhez tartozik megállapítani azt, hogy a kiállítók érdekében helyesnek találják-e az általam felvetett azon eszmét, hogy a gyári és ipari kézimunkák kiállítását a honvéd hadapródiskola földszinti rendkívül tágas termeiben helyeznénk el, sőt a helyi és az ország minden részéből az ipartestületek VI országos kongresszusára ide özőnlő iparosok érdekében a fővárosi technológiai iparmúzeum ipari czélokra szolgáló motor és gőzgépeit is bemutatás végett a kereskedelmi m. kir. minisztertől le fogom kérni. Ezek elnyerését annál bizonyosabbra veszem, mert már két évvel ezelőtt is a tanoncz kiállításra kértem és megkaptam, de azért nem lettek leküldve, mert a tanoncz kiállítás helyül szolgáló polgári iskolában a hely nem volt alkalmas s így azokat ott elhelyezni nem lehetett.

Ezek a kiállítandó gépek fogják a koronáját képezni a tervezett kiállításnak, mivel a motorikus rendszer az, a mely a kisiparost versenyképessé emeli a gyári készítményekkel szemben. Ezen gépeknek a haszonvehetőségét kell a kiállítás alkalmával a haladni vágyó iparosoknak bemutatni és megmagyarázni, hogy ezen gépeknek a megszerelhetősége semmi nehézséggel sem jár, mert mindazok kisebb részletfizetésre és a legjobb feltételek mellett beszerezhetők.

Mindezeknek én tudatával birtam már akkor, midőn először beakartam azokat az iparosoknak mutatni, de ebben a hely kérdése megakadályozott.

Tudomásomra jött az, hogy a hadapródiskola helyiségei ezen cél szolgálatainak megnyerhetők nem lennének, ezt azonban én el nem ismerhetem; annál is inkább nem, mivel a kiállítás csak 20 napig tartana és ennek ideje a szünidőre esnék.

Mik és melyek tehát azon indokok, hogy a kormány azok alapján azon kérelmet megtagadja, hogy a kiállítás a hadapródiskolában tartassék meg?

No de bizonyosra veszem azt, hogy azok, kik azt a véleményt táplálják, hogy azon helyiségek az ipar szolgáltatába át nem bocsáthatók, valószínűleg azt hiszik, miszerint annak átengedését én a szegény, a tekintélyt nélkülöző volt iparos fogom kérelmezni, kit talán az, kitől az engedély lesz kikérendő, még maga elé sem bocsájt, hogy kérésem meghallgassa.

Legyenek azok az urak nyugodtak, mert a kérdés nem úgy fog megoldást nyerni, hanem akként, hogy a gazdasági egyesület és a kereskedelmi és iparkamara a kiállítás eszméjét elfogadja, kiállítási bizottságot fog alkotni és felkérés folytán oly dísz- és működő elnököket fognak az ügynek megnyerni, kiknek kérelme emberi és társadalmi felfogás szerint alig fog megtagadtatni, ez annál inkább valószínű, mert semmi olyat nem kérünk, ami áldozattal járna.

És ha mégis megtörténne az a képtelenség, hogy ebbeli kérelme a kiállítási bizottságnak visszavetettnek, a kiállítás azért a jelzett időben meg fog történni, mert az a bizottság, a mely a feladat megoldását elvállalja, gondoskodni fog eszközökről is, melylyel e tervét megvalósítsa s a kiállítás csarnokainak előállítását is keresztül tudja vinni. E bizodalom a a közel jövőben, midőn a gazdasági egyesület és a kamara az ügy élére állnak, meg fog erősödni.

Szerkesztő urnak tisztelő hive

Bertsey György.

IRODALOM.

A „*Népnevelési Közlöny*“, mely mint a biharmegyei tanítószeg két heti időközökben megjelenő folyóirata, igen jeles szolgáltatokat tesz a pedagógia ügyének, legújabb számában is egész sorát hozza a javából való szakcik-

keknek. Figyelmet érdemelnek a megyei újság tanfelügyelőnek *Gramma* Dömének értekező sorai a tanulók osztályozásáról. A cikk nagy szakismerettel és szépen van kidolgozva. Látszik, hogy nem csak hiréből ismeri írója az iskolát s a tanulók lelki életét. Bizonyára érdeklődéssel várják a tanítók a tartalmas értekezés folytatását. Az új tanterv előnyeinek és hátrányainak kimutatásával foglalkozik *Biczó János* váradi tanító avatott tolla. A jövő évi állami költségvetésnek a népnevelésre vonatkozó tételeinek ismertetése, a tanítók legutóbb tartott estélyéről szóló referáda s a többi rovatok élénk tartalma tölti ki a sikerült füzetet.

Igazságszolgáltatás.

Sajtóper. *Russu* Sírán János aradi lakos, hírlapíró, az egyik aradi újságban, a »Tribuna Poporului«-ban alaposan lecsepülte *Magdu* Döme radnai ügyvédet, a ki e miatt sajtóperre indított *Russu* ellen. A tárgyalást azonban elhalasztották, mert *Russu* János időközben kiment Oláhországba s így az idézvényt nem lehetett kézbesíteni. Mivel *Magdu* Döme továbbra is kérte ellenfelének megbüntetését, a körözést *Russu* ellen elrendelték. A nagyváradi sajtóbiróság a sajtóperben újabb tárgyalást tűzött ki november hó 22-re.

Királysértő oláh legény. *Krassó-Szörényben*, Zabac községben is megölték tavaly a király születése napját, mint minden évben. A korcsában együtt ült este a bíró, a jegyző, a tanító s a többi községi notabilitás, a tanító tőszót mondott Ő Felségére s lelkes éljennel zugott rá az asztaltársaság. De odakünn az ivóban sötétben ült *Zsup Antal* oláh legény, besorozták a császárkatonájának, igaz hogy csak két hónapra póttartalékosnak, de ezt is sokallotta. Elég az hozzá, hogy mikor a jegyző megkérdezte tőle: „Hát kend nem élteti a királyt?” dühös szitokra fakadt ő felsége ellen. Ezért állott ma *Zsup Antal* a büntetőtörvényszék előtt, közlegényi uniformisban jelent meg a bíróságnál, mely a vádlott műveltségére való tekintettel csak tizen-négy napi fogságot rótt a királysértőre.

Miniszeri rendelet az ügyészségi megbizottakról. Megemlékeztünk már arról több ízben, hogy az új bünvádi perrendtartás szerint a járásbírósnál is lesznek ügyészek, a kiknek hivatalos czime: *ügyészségi megbizottak*.

Az igazságügyminiszter e tárgyban most bocsájtotta ki a rendeletét. E rendelet főbb intézkedései a következők:

Eszerint az ügyészségi megbizottakat a kir. ügyészek, illetve főügyészek jelölik s az igazságügyminiszter rendeli ki, rendszertint pályázat hirdetése nélkül. Az ügyészségi megbizott *nem lesz esküt s részére külön személyi táblázatot nem kell kiállítani.*

A megbizott díjazása s annak mennyisége iránt az igazságügyminiszter rendelkezik esetről-esetre. A díjakat utólagos havi, illetőleg negyed évi részletekben fizetik ki az adóhivataloknál bélyeges s a járásbírósnak vezetője által aláírt nyugtára.

Ha több megbizott van egy járásbírósnak, azokhoz beosztva, úgy ezeknek hatáskörét a kir. ügyészség vezetője állapítja meg. Ilyen esetben azonban az egyik távollévő megbizott dolgait a másik megbizott köteles végezni.

Minden megbizottnak az igazságügyminiszter állandó helyettesét is rendelhet ki.

Ha a megbizott székhelyén kívül teljesít munkálatokat, ezekért külön napi díjat s utazási költséget kap.

A megbizottnak pecsétje nincs.

Köteles a megbizott állandóan a járásbírósnak székhelyén lakni. Évenként négy hét szabadságidőt kap.

Hatásköre ez: a járásbírósnak elé utalt ügyekben a közbíró képviselőjében jár el, továbbá a szóbeli panaszokról, a melyek alkalmasak bünvádi eljárás megindítására, jegyzőkönyvet vesz fel, elejtheti a vádat, illetve megtagadhatja a vád képviselőjét, ha csak erre felelőseivel szemben ellenkező utasítást nem kapott, büntető parancs kibocsátását indítványozhatja.

Az ellenőrzést a főügyész s az ügyész teljesíti, e végből az ügyész évenként legalább egyszer megvizsgálni tartozik a megbizottnak az ügyvitelét. De felügyeletet gyakorol a járásbírósnak vezetője is, a ki az esetleges mulasztásokról jelentést tesz a főügyésznek, illetve szükség esetén a fegyelmi vagy büntető eljárás megindítása céljából megteszi a szükséges lépéseket.

A nagyváradi kir. tábla elintézett ügyei.

Előadó: *Dr. Marienescu Athanas.*

2084. Saki Zsigmond — Juresinszka Mária — helyben hagyva.

2086. Balog Mária — Veres Bálint — helyben hagyva.

2089. Varga Ágnes — Molnár Lajos — helyben hagyva.

2090. Kapor János — Juhász Juliánna — helyben hagyva.

2091. Balog Mária — Farkas János — helyben hagyva.

2147. Batsó Juliánna — Szabó Antal — helyben hagyva.

2148. Szilágyi József — Dobos Juliánna — helyben hagyva.

2152. Székelyhídi Károly — Szőke Mária — helyben hagyva.

2114. Dobrán Lázárné — Dobrán Lázár — megváltoztatva.

Előadó: *Dr. Imrik Péter.*

2114. Özv. Szőke Istvánné — Sajti József és társa — részben megváltoztatva.

2446. Almásy László — Siva Mihály — [helyben hagyva.

2454. A Hazai általános biztosító társaság — Asztalos Márton — helyben hagyva.

2455. A Hazai ált. biztosító társaság — Vas Márton — helyben hagyva.

2456. A Hazai ált. biztosító társaság — N. Gáll Imre — helyben hagyva.

2457. A Hazai ált. biztosító társaság — V. Palai Mihály — helyben hagyva.

2458. A Hazai ált. biztosító társaság — Vass János — helyben hagyva.

2459. A Hazai ált. biztosító társaság — Csehi Márton — helyben hagyva.

2460. A Hazai ált. bizt. társaság — Sárkány Lajos — helyben hagyva.

2461. A Hazai ált. biztosító társaság — Vesző István — helyben hagyva.

2462. A Hazai ált. bizt. társaság — Pellér György — helyben hagyva.

2463. A Hazai ált. bizt. társaság — Nyeste András — helyben hagyva.

2464. A Hazai ált. bizt. társaság — Máthé Sándor — helyben hagyva.

2465. A Hazai ált. biztosító társaság — B. Szabó Imre — helyben hagyva.

2466. A Hazai ált. bizt. társaság — Nemes Lajos — helyben hagyva.

2467. A Hazai általános bizt. társaság — L. Szücs György helyben hagyva.

2468. A Hazai ált. bizt. társaság — Kalmár Ferencz — helyben hagyva.

2469. A Hazai ált. bizt. társaság — G. Nemes Balázs — helyben hagyva.

2470. A Hazai ált. bizt. társaság — Lengyel Sándor — helyben hagyva.

2471. A Hazai ált. bizt. társaság — Asztalos Sándor — helyben hagyva.

2472. A Hazai ált. bizt. társaság — Bozsányi József — helyben hagyva.

2573. A Hazai általános biztosító társaság — Szücs Imre — helyben hagyva.

2474. A Hazai ált. bizt. társaság — Szathmári Károly — helyben hagyva.

2475. A Hazai ált. biztosító társaság — Szücs Ferencz — helyben hagyva.

2476. A Hazai általános biztosító társaság — Nagy Klára — helyben hagyva.

2477. A Hazai ált. biztosító társaság — Szücs Márton — helyben hagyva.

2478. A Hazai ált. biztosító társaság — Bakó Mihály — helyben hagyva.

2479. A Hazai ált. bizt. társaság — Bartha Márton — helyben hagyva.

2480. A Hazai ált. bizt. társaság — dr. Bogdány Lajos — helyben hagyva.

2481. A Hazai ált. bizt. társaság — K. Varga Márton — helyben hagyva.

2582. A Hazai ált. biztosító társaság — Bőr József — helyben hagyva.

2483. A Hazai ált. bizt. társ. — Kővér József — helyben hagyva.

TANUGY.

A Kereskedelmi Csarnok és a kereskedelmi szakoktatás.

A Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok elnöksége és választmánya következetes a feladatok teljesítésében, melyek az alapszabályszerűleg kitűzött célok elérését előmozdítják.

A társulat alapszabályai ugyanis kitűzték célul a kereskedelmi középiskolát alapítani, esetleg a már létezőt átvenni, vagy anyagilag támogatni, ellenőrizni és annak vezetésében résztvenni, a kereskedői gyakornokok és tanoncok általános műveltségét és szakképzettségét lehetőleg fejleszteni s az erre nézve szükséges intézményeket életbe léptetni vagy támogatni.

Ez irányban tett nagymérvű költségei azonban nem riasztotta el a társulat elnökségét attól, hogy a kitűzött célok mindegyikét még nagyobb áldozatok árán is létesítse. Így legutóbb f. évi október hó 24-én tartott választmányi ülésében elhatározta, hogy az általa fenntartott felső kereskedelmi iskolával kapcsolatosan már a folyó évben egy esti kereskedelmi szaktanfolyamot létesít kereskedősegédek és oly egyének részére, kiknek nem állott módjukban, hogy kereskedelmi iskolát végezzenek.

A nagyváradi Kereskedelmi Csarnok elnöksége már a választmányi határozat meg-előzőleg bejelentette az esti szaktanfolyamnak megnyitását, a vallás-és közoktatásügyi m. kir. nagyméltóságú miniszterium országos iparoktatási főigazgatójának: *dr. Mártonffy Márton* miniszteri osztálytanácsos urnak, ki 1180 — 899. a Kereskedelmi Csarnok elnökéhez intézett válaszsral tudomásul vette a kereskedelmi szaktanfolyam megnyitását, megígérte, hogy azon ő maga is meg fog jelenni.

A beiratások naponta délután 3—5 óráig eszközöltetnek a felső kereskedelmi iskola igazgatóságánál.

REGÉNY-CSARNOK.

A Morva-falu madonnája.*)

— Kőbányai emlékeimből. —

Írta: *Kontur Béla*

1

Morva-falu? Hát ilyen is van Budapesten a magyarok székesfővárosában? Igen is van ámbar egy év előtt magam sem tudtam felőle. Azonban kezdjük ottan, hol minden tisztességes novella író szokta, tudniillik a legelején, meghagyván elsőnek a helyszínt, a melyet, mint *Lamer-*

* Mutatvány szerzőnek »A Szülő leánya« című sajtó alatt levő legújabb kötetéből.

tine mondja, szerves kapcs fűzi egybe az eseményekkel, »minthogy a szivnek a természet épen úgy elválaszthatatlan, miképen a szemnek« . . .

Ott, hol a Baross-utca végződik s belőle jobbra-balra az Orczy-ut s a Köztemetői-ut ágazik ketté, míg a Baross-utca folytatólagosan a Kőbányai-utá leszen, napkelet felé óriási gyártelep fekszik, melyet ma is belga gépgyárnak nevez a József-város népe, holott a magyar-belga-részvénytársaság. miután a szükséges forgó tőke hiányában kénytelen volt az üzemet beszüntetni, réges-régen eladta s azt a magyar-svájci kocsigyárral együtt az állam vásárolta meg . . .

A forgótőkének fölemelése az időben (1873) az általános pénzügyi válság következtében lehetetlenné vált s ennek következtében a gyárt az államvasutak kötelékébe, mint gyári szakosztályt, iktatták be . . .

A gyár eredetileg a belga Gillain A. és E. cégnek brünni gépgyáráról vette eredetét, a mennyiben az említett belga cég Morvaország fővárosát elhagyta s itt Budapesten a Kőbányai-uton alapított egy részvénytársaságot.

A kormány a gyár számára, melyben vasuti járműveket, kocsiakat, mozdonyokat, hid-alkatrészeket, sőt később cséplőgépeket állítottak elő, külön igazgatóságot szerveztetett s annak vezetésével a magyar királyi államvasutak igazgatóságának vezetése mellett Zimmermann Frigyes igazgatót, egy Brünnben, »a krokodilból faragott sárkány« székvarosbanszületett gépészmérnököt bízott meg, a ki magyarul egy kukkot sem értett . . .

Magától értetődik, hogy az időben Magyarországon a gép- és vasipar ismeretlen fogalom volt s így a gyári alkalmazottak: mérnökök, nagyobb és kisebb hivatalnokok, művezetők, lakatosok, vasszertgályosok, asztalosok, gépészek, vasöntők, gépészeti és vaskohászati munkások (kiknek száma tíz év alatt négyszázról négyezerre szaporodott föl) legnagyobb részt abból a kis girbe-görbe országból kerültek ki, melynek pitypángos mezein át a March ezüstös hajjai hőmpölyögnek, a hol a nők oly szépek, szemük kék és álmodozó, hajjuk szőke, édes ajkuk merő rózsza . . .

Az öreg Zimmermann azonkívül, hogy a gyár üzemének (melyhez nemsokára a diósgyőri vas- és acélgyárnak kibővítése, újjáépítése és egyesítése járult) szélesebb alapot fektetése körül hervadhatatlan érdemeket szerzett, hivatalnokainak és munkásainak jólétét sohasem tévesztette szem elől. A budapesti gépgyárban, a telepnek Kőbánya felé szolgáló oldalán, a villamos forrasztó-műhely és ideiglenes vasraktár mellett egy egész kis városrész nőtt vala ki. Itt laknak a kisebb hivatalnokok, művezetők, állandó munkások s az ő családjaik. A csinos egyemeletes házak, aránylag olcsó lakásbér mellett, egészséges lakást nyújtanak. Minden házban négy családnak lakik s a házak előtt négy-négy előkertecske van. Gondoskodott továbbá a gyár igazgatóság, hogy a telepen egy nagy közös, kert is legyen, továbbá: tágas vendéglő, kaszinó, fürdőház, fűszerkereskedés, tekepálya . . .

Ezt a laktel pet aztán elnevezték a hízogók Zimmermann-falvának, de a néphumor sokkal elmésőbb volt s elnevezte »Morva-falu«-nak, mert ámbár a tiszti lakásokon kívül vagy kétszáz család lakik vala ottan, de egy magyar szó sem hangzott ott, csak morva és olykor-olykor német. Azaz, hogy mégis . . . Az öreg Szvoboda Edének, a kazán-kovácsműhely főnökének, volt egy szép, szőke leánya, — Katinának hívták a lelkemet — s ez magyarul énekelgette azokat szépséges-szép nótákat, melyek úgy teremnek, mint a mezőnek az anyatermészet ölen illatozó, Isten által vetett virágai.

És lakott itten három derék és érdemes morva ember, kik közül egyik nem rég ünepelte huszonöt éves jubileumát, a kik már vagy husz év óta, a midőn kijöttek Morvaországból, együtt töltötték a vásár- és ünnepnapok délutánjait. Az egyik — a jubiláns — Szvoboda Edus volt, a kazán-kovácsműhely főnöke, a második Uhrek Antal, a tartalék-alkatrész-raktár gazdája és Biszkup Venczel művezető a lemezajlító-műhelyben. Ezekhez járult, de nem mindig, Prés Andor, a fűszerkereskedő, de csak télen . . .

Akkor, mikor elbeszélésünk játszik, nem volt tél, hanem tavasz.

Az öreg Zimmermann tetemei rég kat porladoztak a kerepesi-uti temetőben s az egyesített gyárak igazgatójává Förster Andor miniszteri tanácsos urat nevezték ki.

(Folyt. köv.)

A transzváli háború.

Az angol fegyvereknek csak nem kedvez a szerencse. A búrok most még számban is erősebbek, lelkesedésük pedig leírhatatlan. Az összes táviratok Londonból érkeznek és így részben megbízhatatlanok, de még ezek sem merik az angol operációkat szerencsések gyanánt feltüntetni.

*

Mai távirataink a következők:

London, okt. 31. A Daily Mailnak jelentik Fokvárosból tegnapi kelettel: A Dunottár Castle gőzhajó Buller tábornokkal a Tábla-öbölbe érkezett. Buller holnap délelőtt szándékozik partra szállani.

Ladysmith, okt. 31. (Délután 1/2 5 órakor.) White tábornok éjjel valamennyi angol csapattal megtámadta az ellenséget, hogy a balszárny mozoghatson és több mértföldnyire visszaüzte a búrokat, anélkül azonban, hogy az ellenséges táborhoz férközhetett volna. White csapatai azután két zászlóalj kivételével visszatértek szállásukra.

London, okt. 31. White tábornoknak egy hivatalos távirata szerint Ladysmith mellett több óra hosszat tartott a harc. White az angolok veszteségét 80—100 emberre becsüli és hozzá teszi, hogy a búrok vesztesége valószínűleg sokkal nagyobb.

London, okt. 31. White tábornoknak a mai csatáról szóló távirata Ladysmithben délután 1/2 5 órakor kelt és így szól:

Az összes itt lévő csapatokat felhasználtam a szolgálatra szükséges őrhad kivételével. A 10. hegyi üteget az ir puskásokkal és a glocestershirei ezreddel utasítottam, hogy a dombon lévő ellenséges hadállást foglalják el, hogy balszárnyunkon mozoghatunk. A csapatok este 11 órakor vonultak ki. Az új folyamán a lövöldöző-ütegnek egy pár öszvére néhány ágyúval eliramodott. Remélem azonban, hogy újra rájuk találunk. Két zászlóalj még nem érkezett vissza, de estére visszavárjuk. Két hadosztály tábori tüzeiséget és öt zászlóalj gyalogságot kiküldtem, hogy a French tábornok vezetése alatt álló lovasság segítségével támadják meg azt a hadállást, a melyben az ellenség tegnap felállította ágyúit. Az ellenség otthagya hadállását, de nagy erővel megtámadta csapatainkat. Azt hiszem, hogy azok a csapatok, melyek velem szemben állottak, Joubert parancsnoksága alá tartoztak. Sok ágyújuk volt és a számuk is nagynak látszott. A mi csapataink mind résztvettek a harcban, de nem sikerült az ellenség táborához férközniük. Veszteségünket 80—100 emberre becsülöm; az ellenség vesztesége valószínűleg sokkal nagyobb, mert ágyuzásunk, azt hiszem hatásosabb volt. Több órai harc után visszavontam csapataimat, a melyek visszaérkeztek a táborba, a nélkül, hogy az ellenség alkalmatlankadott volna nekik. Az ellenség nagy csapatokat koncentrált és ágyú mészébb lönek, mint a mi tábori ágyúink. Most rendelkezésemre áll néhány hajóágyú, a melyek az ellenség ágyúit részben elhalgattatták és mint remélem, jobbak lesznek az ellenség legjobb ágyúinál, a melyekkel a búrok a városra 6000 yardnál távolabbról lövöldöztek.

Páris, okt. 31. Az Eclair szerint egy diák-bizottság önkéntes csapatot alakít Transzvál számára.

Montreal, okt. 31. A kanadai csapatok ma a lakosság nagy lelkesedése mellett Dél-Afrikába indult.

London, október 31. A Standard-nak jelentik Ladysmithből tegnap esti kelettel, hogy az angolok azt várták, hogy a búrok főttámadása a centrumot fogja érni, de az ellenség visszavonulása megváltoztatta White tervét. A jobbszárny heves ütközetbe keveredett és a centrumnak támogatni kellett. A búrokat azután folyton visszaszorították, mire White tábornok elérvén a földérités célját, szép rendben visszavonult Ladysmithbe. A harc vége felé odaérkezett egy csapat tengerész katoná a Durban előtt veszteglő Powerful hadihajóról, akik nehéz ágyukat hoztak magukkal. A negyedik lövés után a búrok 40 fontos ágyúit le voltak szerelve, úgy, hogy Ladysmith megszabadult az ágyuzás veszedelmétől. A búrok vitélül és kitarlóan állták meg helyüket és valószínűleg nagy veszteségeket szenvedtek. A Timesnek az ütközetről szóló jelentéséből kitűnik, hogy a közelharcban egy dandárnak vissza kellett mennie. Ennek komoly következményei lettek volna, ha ezt a mozdulatot a tábori tüzéség nem fődözi, a mely tetemes veszteséget szenvedett. Két ágyú egyelőre hasznavehetetlenné vált.

Az angolok csatavesztése.

London, okt. 31. A tegnapi csatában az angolok balszárnyán az ir gyalogosok és glocesteri lovasok óriási veszteséget szenvedtek s végül az életben maradtak is megadták magukat. A búrok elfogtak 42 tisztet, egy ujságíró és kétezer katonát. Ladysmithből, parlamentoirek jöttek zászlóval, hogy segítséget kérjenek a halottak eltemetésére. Whyte tábornok egyetlen szóval sem gáncsolia a csapatok megadását, mert szerinte a búrok pozíciója bevehetetlen volt. A búrok 6 ágyút is elvettek az angoloktól.

A hír hatása.

London, okt. 31. Whyte tábornok ezt telegrafálta Londonba:

»Én vagyok egyedül felelős azért, a mi történt. Helyzetünk farthatatlan volt.«

A búrok példátlan győzelme leírhatatlan izgalmat keltett Londonban. Azt hiszik, hogy már Ladysmith is be van véve, de litkolják. A kétezer elfogott katoná azokból került ki, akikről eleinte azt telegrafálta Whyte tábornok, hogy az öszvérek után futottak. Az öszvérek pedig el sem futottak, hanem a búrok mindenestől elfogták s bekerítették a csapatokat.

London, okt. 31. Az angol lapok azt írják, hogy a jelenlegi vereségük 120 év óta az első és attól tartanak, hogy több is fogja követni. Ugy hírlik, hogy Whyte tábornok beadta lemondását.

TAVIRATOK.

Személyi hír.

Bécs, okt. 31. Goluchowski gróf külügyminiszter több napi távollét után ma reggel visszaérkezett Bécsbe.

Az egyetemi hallgatók tüntetése.

Budapest, okt. 31. (Saj. tud. táv.) Ma délután mintegy kétezer egyetemi hallgató vonult *Barabás Béla* képviselő József-körúti lakására. A rendőrség a tüntetőknek folyton nyomában volt. A tüntetők egyre abczugolták *Szell Kalmánt* és *Krieghammert*, míg csak *Barabás* képviselő lakásához érkeztek. Itt egy harmincz tagu küldöttség felment hozzá s megköszönte a képviselőházi beszédét. *Barabás Béla* képviselő az erkélyről megköszönte az óvációt s kérte az ifjúságot, hogy csendben vonuljon haza. Az ifjúság *Barabás Béla* és *Kossuth Ferencz* éltetésével oszlott el.

Halott a hajón.

Trieszt, okt. 31. Tegnap *Alexadriából* egy *Lloyd* gőzös érkezett Triesztbe s a szénkamrában a vizsgálatnál egy faladát találtak, melyre rá volt írva figyelmeztetésül:

»Halt! Nicht stürzen!«

A ládában egy szép asszony holttestére találtak illatos friss virágok közt. Mellette egy papírlap volt, mely elmondja, hogy a halott *Gasperek ur* felesége *Manillából*, kinek utolsó kívánsága az volt, hogy *magyar* földben nyughasson és mivel a hajó *Amerikából* nem hozott volna holttestet, a férj tehát így teljesítette a haldokló kívánságát. A papíron a férj kéri, hogy a halottat minden áron szállítsák Magyarországra s a költségeket fedezni fogja.

A mócsai emberkinzás.

Komárom, okt. 31. (Saját tud. táv.) A komárommegyei fegyelmi választmány ma foglalkozott a mócsai emberkinzás ügyében *Szabó Kálmán* szolgabíróval és *Molnár Gedeon* számvevővel s mindkettőt hivatalvesztésre ítélték. *Szabó Kálmán* szolgabírónál súlyosító körülmény az, hogy az alispánnak megtagadta a vallomást, *Molnár Gedeonnál* pedig, hogy a kinzások vezetője volt. Mindkét hivatalától megfosztott tisztviselőt átadták a büntető törvényszéknek, mely november 7-én tárgyalja ügyüket.

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. okt. hó 24-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 7.40—7.50. Kétszeres buza 5.50—5.80. Rozs 5.30—5.60. Arpa 5.10—5.50, Zab 4.50—4.80. Tengeri: 3.80—5.60. Borsó 14.50. Lencse 16.—. Bab 6.20. Köleskása 11.50, Burgonya 1.35. 100 kiló lángliszt 14.50, zsemlyeliszt 14.—, fehérkenyér liszt 13.—, barnakenyér liszt 12.—, széna fuvarral 1.80, szalma 50. Szalonna 52.—, 6 kiló zsup-szalma —06, 150 dkg alom-szalma —03, 1 köbm. búkkfa 3.25, tölgyfa 3.—, cserfa 3.35. 100 kiló marhahús 48.—, őrölt gyertya 46.—, Lámpaalaj 44.—, 1 liter ó-bor —50, Uj-bor —40. Pálinka —32, Szilva pálinka —85, Szesz 95.—, 1 mm. kőso 10.70 nyers fagyú 23.—, olvaszt. fagyú 32.—, szappan 24.—, mosott birka gyapju —, magyar gyapju —, Egy hektoliter ó-bor 33.—, új bor 22.—, méz 1.10, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 10.—, köles —, repeze —, dió 14.—, mogyoró —, aszalt

szilva —. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalonna 60, sertéshus 52, juh-hus 34, veres hagyma 7, fog-hagyma 24, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 10. Egy liter kóolaj 20, 1 mm. búkköny —, 1 mm. luczernamag —, 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Marha ártáblázat 1899. október 24-ről Egy pár első rendű jármás ökör 320—345, egy pár másodrendű jármás ökör 240—280, egy pár harmadrendű jármás ökör 130—230, 1 drbfejős tehén 55—115, 1 drbvágó ökör 250 kgr. 75—95, 1 drb vágó tehén 150 kgr. 54—78, 1 drb. veres borju 12—19, 1 drb. fél éves borju 17—22, 1 drb egy éves borju 23—32, két éves borju 34—66, 1 drb hizott sertés 43—75, 1 pár fél éves 19—24, 1 pár egy éves sertés 32—42, 1 pár két éves serés 46—70, egy drb igás ló 55—120, 1 pár ökrbőr 18—22, 1 pár tehénbőr 13—17, 1 pár bojubőr 5—8, 1 pár lóbor 6—10.

Forgalmi kimutatás 1899. évi október 24-ről. Tiszta buza körülbelül 1600 hltr, kétszeres buza 400 hltr, rozs 700 hltr, árpa 500 hltr, zab 350 hltr, tengeri 2400 hltr, burgonya 850 hltr. Lásas jószágok: Hizott sertés mintegy 95 drb, félhizott 130, sovány 140, süldő 260, malac: 400, hizott marha 17, jármás ökör 360, fejős tehén 270, borju 250, bivaly 14, juh és kecske 200, ló 318.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, október 31.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	—	—	—	—	—	368. 1/2
Magyar hitel	—	—	—	—	—	372. 3/4
Allamvasut	—	—	—	—	—	339.—
Rimamurányi	—	—	—	—	—	336. 1/2
Magyar jelzálog	—	—	—	—	—	235.—
Salgótarján	—	—	—	—	—	341.—
Wagon-köleson	—	—	—	—	—	623.—
Államosvasut	—	—	—	—	—	225.—
Magyar leszámitó	—	—	—	—	—	251. 1/2
Iparbank	—	—	—	—	—	104.25
Budapest Hírad	—	—	—	—	—	404.50
Kereskedelmi	—	—	—	—	—	101.50
Délivasut	—	—	—	—	—	65.08

Hatalridők.

Budapest, október 31.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	—	—	—	—	—	—
Buza áprilisra	—	—	—	—	—	6.32
Uj tengeri	—	—	—	—	—	5.07
Rozs okt.	—	—	—	—	—	6.74
Zab okt.	—	—	—	—	—	5.17
Káposzta, repeze, aug.	—	—	—	—	—	—

Készárú 25,000 mm. változatlan.

Bécs, október 31.

Érték. Javult.

Osztr. hitel	—	—	—	—	—	371.—
Magyar hitel	—	—	—	—	—	376.—
Allamvasut	—	—	—	—	—	334.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. október 31-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	—	116.—
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	—	95.25
Magyar vasuti köleson aranyban 4/10%	—	—	—	—	—	119.50
Magyar vasuti köleson ezüstben 2/10%	—	—	—	—	—	99.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	—	118.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	—	94.10
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	—	99.—
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	—	96.—
Magyar nyereség-sorsjegy-köleson	—	—	—	—	—	163.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek köleson	—	—	—	—	—	137.75
Osztrák járadék papírban	—	—	—	—	—	99.05
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	—	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	—	117.25
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	—	99.50
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	—	134.75
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	—	—	904.—
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	—	375.75
Osztrák hitelintézeti részevény	—	—	—	—	—	370.60
Párisi vista	—	—	—	—	—	332.75
20 frankos arany (Napoleon'or)	—	—	—	—	—	9.58
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	—	120.67
London vista	—	—	—	—	—	47.80
20 márkás arany	—	—	—	—	—	11.77

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

HENRY CIRCUS

Nagyváradon, a Nagy-piacz-téren.

Ma, szerdán november hó 1-én délután 4 órakor

MATINEE

válogatott és világitás mellett előadott műsorral, ép úgy mint este. Déléután gyermekek, diákok minden helyen felét fizetik, felnőtteknek a rendes helyárak.

Déléután

Blondin a csoda elefántnak **Oskár svéd ponn** kíséretében

Senzatios idomítás Henry igazgató által. Az igazgató minden díjat fizet annak, ki képes ily nagy és nehéz állatot előmutatni, ki azon csodás dolgokat végezi mint a **Blondin** elővezeti **Henry igazgató**.

Déléután Mr. Alfred Loyal mint kítűnő Jongleur és August Mr. Barker kutya Circusával.

Déléután **Cherasmin** sárga csödör mint katonaló, nagyszerű és különleges idomítás **Henry igazgatótól**.

Nagy balett-betétek 30 hölgytől. D. u. Ifjúságnak nincs erénye **komikus és némajáték több hölgy és urtól.**

Este 8 órakor rendes helyárak mellett

ünnepi előadás

az összes művész-csoport közreműködésével. Komikus jelenet bohócoktól.

Itt másodszor Mazeppa

száműzetése az ukraini sivatagokra, vagy **Porowski** fejedelem bosszujá. Nagy kiálltási néma-képlet 2 részben, rendezi **Henry igazgató**, előadja az összes személyzet, a **Corp de Ballet** közreműködésével. A hozzátartozó jelmezek újak s eredeti minták után **Strobminski ur**, a **Rencz-circus** fő-ruhatárnoka által készitettek

Helyárak: Zártszék 1—3-ik sorig számozva 1 frt. I. hely 80 kr., II. hely 50kr., karzat 25 kr. Katonák őrmestertől lefelé és gyermekek 10 éven alul vásár- és ünnepnapok kivételével fizetnek: Helyárak: Zártszéken 60 kr., II. hely 30 kr., karzat 20 kr.

Részletes műsor 10 krért este a jegyszedőknélkapható.

Naponta kivétel nélkül este 8 órakor, ünnep és vassár napokon délután 4 és este 8 órakor leend előadás. — jegyek valamennyi ülőhelyre előre válthatók délelőtt 10 óratól délután 6-ig **Pauker Dániel** papirkereskedésében a **Szent László-téren**.

A nappali pénztár délelőtt 11 óratól délután 1-ig és este 7 óratól az előadás végéig lesz nyitva.

Holnap csütörtökön nagy előadás.

Számos látogatásért esd **mely tisztelettel Henry,** tulajdonos és igazgató

Belépési felhívás

a „**Polgári takaré- és segélyszövetkezet**“ V-ik évtársulatába.

A »**Polgári takaré- és segélyszövetkezet**« 1900. január 3-án nyitja meg 5-ik évtársulatát, mely 156 héten át, vagyis 1902. év végéig tart. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhe. üzletrészeket s minden üzletrész után hetenkén 10 kr. (20 fillér) fizetendő. A három év eltelt után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémet osztalékot hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 4/5 részét 6%-os kamattal mellett minden előleges befizetés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti befizetéseket postai cheque lapok után teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 5 kr. (10 fillér) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja saját nevére írt könyvecskéjét.

Ezen évtársulat befizetései hetenként háromszor és pedig:

vasárnap délelőtt . . . 9—11 óráig,

szerdán délután . . . 3—5 >

pénteken délután . . . 3—5 >

teljesíthetők s tisztelettel kérjük mindazokat, kik ezen 5-ik évtársulatunkba tagul be akarnak lépni, hogy a felvétel iránt *inlézeti helyiségünkben* (Kossuth Lajos-utca 4. szám) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1899. október hó.

A »Polgári takaré- és segély-szövetkezet« igazgatósága.

A szövetkezetnek ez időszertint mintegy 2000 tagja van több mint 30.000 üzletrészel.

Veiszlovits Adolf és fia

„Concordia Entreprise des pompes funebres“

Első nagyváradai disztemetkezési intézete

és

SIRKÓ RAKTÁRA

a régi helyiséggel szemben levő

BAZÁR-ÉPÜLETBE

helyezettett át.

V A S U T I M E N E T R E N D.

Érvényes 1899. évi október 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.			
		V. v.	Sz. v.			Sz. v.	Th. v. sz. sz.			V. v.	Sz. v.			Sz. v.	V. v.
Nagyvárad ind.		3 50	2 40	Vaskóh ind.		4 30	2 —	Nagyvárad ind.		5 50	2 37	Gyoma ind.		3 40	2 00
V.-Velenceze >		4 05	2 51	Lunka-Rézbánya >		4 42	2 43	Ósi >		6 09	2 51	Déva-Ványa >		4 37	3 03
Félix-Fürdő >		4 32	3 13	Szudrics >		5 09	3 12	Uj-Palota >		6 24	3 05	Körös-Ladány >		5 13	4 12
Kardó >		4 50	3 27	Belényes >		5 37	3 52	Gyires >		6 41	3 17	Szeghalom >		5 40	4 23
Magyar-Gyepes >		5 50	4 17	Sonkolyos >		5 58	4 15	Körösszeg >		7 02	3 36	Vész tő >		6 12	5 02
Tasádfő >		6 07	4 31	Belényes-Ujlak >		6 10	4 27	Szakál >		7 39	4 05	Kót >		6 38	6 95
Drák-Cséke >		6 30	4 45	Borz >		6 19	4 37	Nagy-tóti >		7 55	4 21	Iráz >		6 52	6 26
Magyar-Cséke >		6 50	4 55	Sólyom >		6 35	4 58	Komádi >		8 25	4 32	Komádi >		7 10	7 59
Dused >		7 05	5 12	Gyanta >		6 56	5 19	Iráz >		8 42	4 49	Nagy-tóti >		7 22	7 15
Szombatság-Rogoz >		7 46	5 47	Hollód >		7 10	5 34	Kót >		9 19	5 14	Szakál >		7 48	7 42
Hollód >		7 58	5 58	Szombatság-Rogoz >		7 31	6 03	Vész tő >		9 44	5 32	Körösszeg >		8 11	8 19
Gyanta >		8 12	6 11	Dused >		7 55	6 34	Szeghalom >		10 34	6 13	Gyires >		8 33	8 33
Sólyom >		8 38	6 36	Magyar-Cséke >		8 07	6 49	Körös-Ladány >		11 —	6 31	Uj-Palota >		8 47	8 56
Borz >		8 53	6 50	Drág-Cséke >		8 26	7 17	Déva-Ványa >		12 03	7 21	Ósi >		9 03	9 19
Belényes-Ujlak >		9 05	7 01	Tasádfő >		8 40	7 33	Gyoma érk.		12 45	8 06	Nagyvárad érk.		9 20	9 34
Sonkolyos >		9 18	7 13	Magyar-Gyepes >		8 54	7 50	Nagyvárad—Érmihályfalva				Érmihályfalva—Nagyvárad.			
Belényes >		10 04	7 47	Kardó >		9 27	8 31	Nagyvárad ind.		6 50	5 43	Érmihályfalva ind.		5 05	5 24
Szudrics >		10 27	8 09	Félix-Fürdő >		9 40	8 45	B.-Püspöki >		7 17	5 59	Érselind >		5 37	6 08
Lunka-Rézbánya >		10 56	8 34	V.-Velenceze >		10 01	9 09	Bihar >		7 44	6 22	Székelyhid >		6 14	6 43
Vaskóh érk.		11 12	8 49	Nagyvárad érk.		10 11	9 19	Paptamási >		8 13	6 48	Nagykágya >		6 27	7 03
Székelyhid—Margitta				Margitta—Székelyhid				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.			
		V. v.	Sz. v.			V. v.	Sz. v.			V. v.	Sz. v.			Sz. v.	V. v.
Székelyhid ind.		9 50	7 55	Margitta ind.		4 35	4 45	Nagyvárad ind.		6 50	5 43	Érmihályfalva ind.		5 05	5 24
Apátkeresztur >		10 46	8 41	Monos-Petri >		4 46	4 56	B.-Püspöki >		7 17	5 59	Érselind >		5 37	6 08
V.-Ábrány >		11 03	8 55	V.-Ábrány >		4 57	5 08	Bihar >		7 44	6 22	Székelyhid >		6 14	6 43
Monos-Petri >		11 16	9 06	Apátkeresztur >		5 13	5 26	Paptamási >		8 13	6 48	Nagykágya >		6 27	7 03
Margitta érk.		11 28	9 16	Székelyhid ér. reg.		5 54	6 07	Gyapoly >		8 29	7 03	B.-Diószeg >		6 42	7 23
Nagyvárad—Szeged				Szeged—Nagyvárad.				Nagyvárad—Arad.				Arad—Nagyvárad.			
		Sz. v.	Sz. v.			Sz. v.	Sz. v.			Sz. v.	Sz. v.			Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad ind.		10 20	4 30	Szeged ind.		3 40	10 25	Nagyvárad ind.		10 20	4 30	Arad ind.		5 10	11 20
Ósi >		10 30	4 41	H.-M.-Vásárhely >		4 38	11 05	Gyula >		12 21	6 44	Kurtics >		5 39	11 52
Less >		10 48	5 01	Orosháza >		5 41	11 54	Békés-Csaba >		2 23	7 18	Kétegyháza >		6 14	12 31
Gyapju >		10 56	5 10	Csaba >		7 00	2 33	Kétegyháza >		2 54	7 45	Békes-Csaba >		6 47	2 33
Cséffa >		11 03	5 19	Gyula >		7 27	3 05	Kurtics >		3 28	8 21	Gyula >		7 27	3 05
Szalonta >		11 26	5 44	Sarkad >		7 47	3 27	Arad érk.		3 55	8 48	Nagyvárad érk.		9 32	5 30
Kötegyán >		11 46	6 05	Kötegyán >		7 57	3 39	Szombatság-Rogoz—Dobrest.				Dobrest—Szombatság-Rogoz.			
Sarkad >		11 57	6 17	Szalonta >		8 23	4 10	Szombatság-Rogoz ind.		6 08	7 55	Dobrest ind.		4 22	6 36
Gyula >		12 21	6 44	Cséffa >		8 42	4 34	Nánhegyesel >		6 34	8 21	Nánhegyesel >		4 32	6 46
Csaba >		2 10	7 41	Gyapju >		—	4 42	Dobrest érk.		6 44	8 31	Szombatság-Rogoz érk.		4 56	7 10
Oroházás >		3 10	9 10	Less >		9 04	5 00	Szombatság-Rogoz—Dobrest.				Dobrest—Szombatság-Rogoz.			
H.-M.-Vásárhely >		4 00	10 02	Osi >		9 21	5 19	Szombatság-Rogoz ind.		6 08	7 55	Dobrest ind.		4 22	6 36
Szeged >		4 35	10 55	Nagyvárad érk.		9 32	5 30	Nánhegyesel >		6 34	8 21	Nánhegyesel >		4 32	6 46

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli dőt jelentik.
 A *-gal jelzettekfeltételes megálló helyek

Nyomatott a Szent-László-nyomdában Nagyváradon.